

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Rönkkö Paavo
Veslavov Roman

Kehittämishanke

Maahanmuuttajien ammatillinen koulutus.

Työn ohjaaja Jukka Nurmiaho
Tampere 4/2011

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Maahanmuuttajien ammatillinen koulutus
Rönkkö Paavo, Veleslavov Roman
41 sivua + 30 liitesivua
Huhtikuu 2011
Työn ohjaaja Jukka Nurmiaho

TIIVISTELMÄ

Kehityshankkeen tavoitteena oli tutkia maahanmuuttajien opetukseen liittyviä erityistarpeita. Todettiin että maahanmuuttajaoppilaiden kohdalla on käytettävä monipuolisia, joustavia ja oppilaan tilanteeseen soveltuvia opetus- ja arviointimenetelmiä, jotta oppilas pystyy osoittamaan osaamisensa suomen kielen puutteista huolimatta.

Muuttaminen uuteen ympäristöön ja opiskeluun sopeutuminen vieraalla kielellä alkuinnostuksen jälkeen vie tilanteesta riippuen pitkiäkin aikoja. Hankkeessa on pohdittu opetukseen liittyviä asioita jotka helpottavat opiskelua.

Kehityshankkeessa selvitettiin maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen koulutustarjontaa ja sisältöä sekä millaista ammatillistakoulutusta on tarjolla. Pohdittiin, mitä vaaditaan opettajalta, kun hän kohtaa työssään maahanmuuttajaopiskelijan ja miten opettaja voisi tukea oppilaan opintoja.

Verrattuna suomalaisopiskelijoiden opetukseen maahanmuuttaja-opiskelijoiden opetuksessa on laaja skaala asioita, jotka on otettava huomioon.

Asiasanat: maahanmuuttajat, ammatillinen koulutus, kotoutuminen

ABSTRACT.

Development project's idea was to study special needs for immigrants studying in Finland. It was found that immigrants need more private and versatile teaching methods so they could express their knowledge better regardless their lack of Finnish.

Moving into a new environment and getting used to study in a foreign language might take a while. In the development project these kind of worries have been discussed.

The project examined the development of education of immigrants and the content of training that was available. We talked about question, what is teacher required to do when one has an immigrant in one's class. Also how teacher could support student with his studies.

Compared to Finns teaching methods, immigrants have much larger area of studies to cover.

Sisällysluettelo

Johdanto	4
1 Maahanmuuttajat ja uuteen kulttuuriin sopeuttaminen	5
1.1 Maahanmuuttajan perusoikeudet	7
1.2 Maahan muuttajien opetusprosessi ja opetusprosessiin liittyvät vaatimukset	9
1.3 Aikuisten maahanmuuttajien koulutuksen periaatteet	9
2 Maahanmuuton vaikutus elämäntilanteeseen	11
2.1 Maahanmuuttaja opetukseen tutusuminen ja kotoutuminen	13
2.2 Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus maahanmuuttajille	14
2.3 Miten maahanmuuttajan osaaminen voidaan saada esille ja käyttöön	15
2.4 Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus	16
3 Maahanmuuttajaopiskelija ammatillisessa koulutuksessa	17
3.1 Opiskeluun sopeutuminen	19
3.2 Opettajalta vaadittavat taidot maahanmuuttajaa opettaessa	21
3.3 Oppilaan oppimisen varmistaminen	22
3.4 Opettajan niksipalsta	22
4 Monimuotoinen opetus oppilaitoksessa	24
4.1 Tutkinnon suorittaminen näyttötutkintona	26
4.2 Tutkinnonsuorittaminen ja arviointi	27
4.3 Koejärjestely ja arviointi	27
4.4 Tutkinnon suorittamiseen ja maahanmuuttajien opetukseen liittyvät haasteet	28
4.5 Kielitaidon tasojen kuvausasteikko	29
4.6 Opiskeluun liittyvät ongelmat	30
4.7 Maahanmuuttajan opiskelun vaikeudet	30
5 Kokemuksia opettaessa maahanmuuttaja opiskelijoita	31
6 Työelämään sopeutuminen ja työllistyminen	31
6.1 Työhön perehdyttäminen- mitkä tiedot ovat tärkeitä erityisesti maahanmuuttajille	33
6.2 Maahanmuuttajan työllistymisen esteet	34
6.3 Työllistymistä edistävät tekijät	36
7 Yhteen veto.	39
Lähteet	40
Liitteet	42
Liite 1: Tasokoe A ja B	42
Liite 2: Kielitaidon tasojen kuvausasteikko	67

Johdanto

Opinnäytetyö on tehty Tampereen ammatilliselle opettajakorkeakoululle. Hankkeessa selvitimme maahanmuuttajien koulutusta, ongelmia sekä ratkaisuja opetustilanteisiin. Pohjana käytimme sekä omia kokemuksiamme että kirjoista ja netistä poimittua tietoa. Veleslavov tutustui kehityshankkeen vuoksi maahanmuuttajakoulutukseen Savon ammatti- ja aikuisopistossa. Hän on myös henkilökohtaisesti käynyt läpi kotoutumisen eri vaiheet. Rönkkö toimii Ylä- Savon ammattiopistolla aikuiskouluttajana ja on työssään ollut tekemisissä maahanmuuttajien kanssa kouluttaessaan heitä rakennusalan osaajiksi.

Ammatillisten oppilaitosten on varauduttava vastaanottamaan maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita ja saattamaan heitä kohti ammatillista tutkintoa. Maahanmuuttajien koulutuksen lähtökohtana on tasavertainen kohtelu.

Opiskeluympäristön on sallittava erilaisia kulttuureja ja niiden kautta myös erilaisia olemisen muotoja, tapoja ajatella ja toimia. Nykyajan oppilaitoksen tulisi olla samanlainen kuin yhteiskunnan, joka on koko ajan muuttamassa monikulttuuriseen suuntaan.

Meillä kaikilla on myös kansallinen kasvatustehtävä: kasvattaa opiskelijoista ihmisoikeuksia kunnioittavia, toisen erilaisuuden hyväksyviä ja silti ihmisyyden yhteiset piirteet tunnistavia kansalaisia.

Tänä päivänä ammatillinen aikuiskoulutus perustuu vahvasti näyttötutkintojärjestelmään. Järjestelmän etuna on erityisesti se, että henkilön ammatillinen osaaminen voidaan sen avulla kansallisesti ja laadullisesti tunnustaa riippumatta siitä, onko osaaminen kertynyt työkokemuksen, opintojen tai muun toiminnan kautta. Tärkeintä on ammatin hallinta. Näyttötutkintojärjestelmä perustuu ennen kaikkea työelämälähtöisyyteen. Elinkeino- ja muu työelämä osallistuu vahvasti näyttötutkintojen suunnitteluun, järjestämiseen ja arviointiin. Näyttötutkintojärjestelmä tarjoaa erityisesti aikuisväestölle joustavan tavan osoittaa, uudistaa ja ylläpitää ammatillista osaamistaan. Näyttötutkintoihin osallistuneiden sekä tutkintoja suorittaneiden määrät ovat kasvaneet jatkuvasti. (Opetushallitus 2007, 12.)

1. Maahanmuuttajat ja uuteen kulttuuriin sopeuttaminen

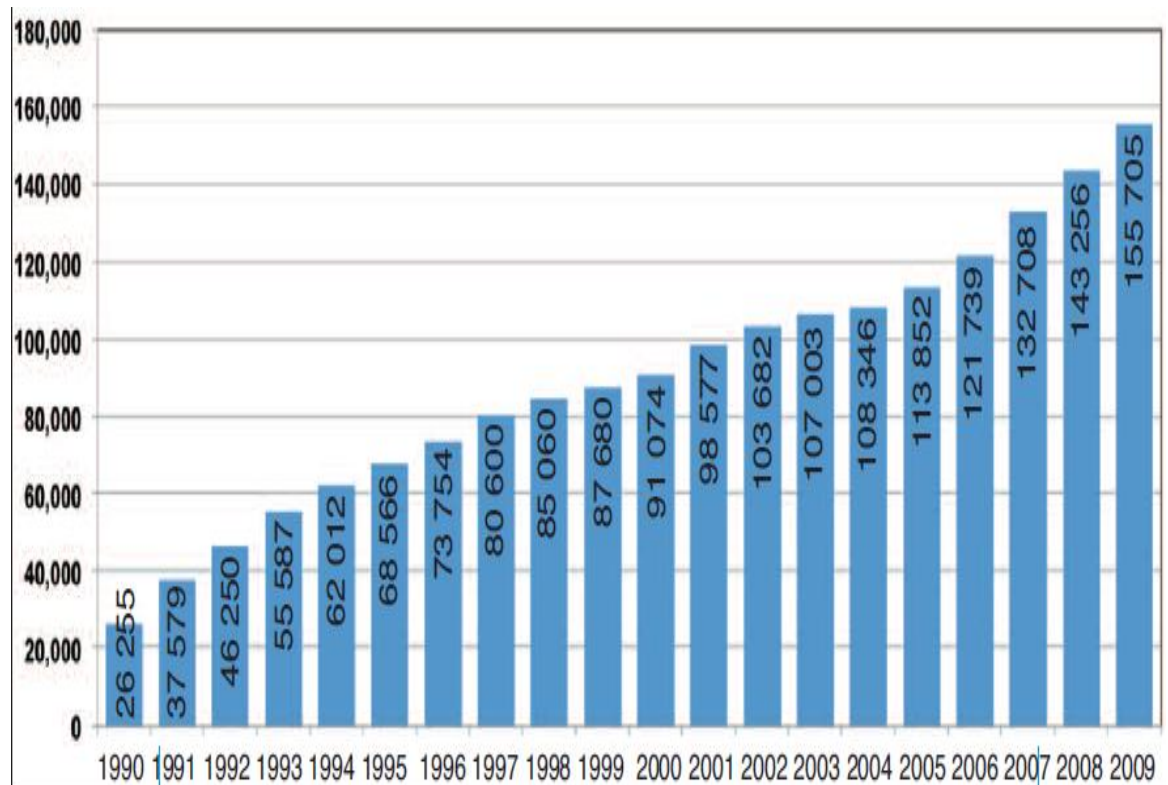
Maahanmuuttajalla tarkoitetaan sellaista henkilöä, joka muuttaa johonkin maahan aikomuksenaan asettua kyseiseen maahan pidempiaikaisesti. Maahanmuuttajat voidaan jakaa muuttonsa perusteella kahteen ryhmään: niihin, jotka ovat lähteneet vapaaehtoisesti ja niihin, joiden on ollut pakko lähteä kotimaastaan. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat siirtolaiset ja paluumuuttajat; jälkimmäiseen ryhmään pakolaiset ja turvapaikanhakijat. (*Domander 1992, s.10–11, Mikkola & Heino 1997, s.5–6.*)

Uuteen kotimaahan sopeutumisprosessia kutsutaan *kotoutumiseksi* tai *akkulturaatioksi*. Kotouttaminen tarkoittaa viranomaisten toimia jotka auttavat maahanmuuttajaa osallistumaan suomalaiseen yhteiskuntaan ja sen toimintaan. Viranomaisten tehtävä on tukea maahanmuuttajaa ja hänen perhettään hänen asettuessaan maahan. Maahanmuuttajan ammattitaito tai tutkinto voidaan päivittää työelämän vaatimuksia vastaavaksi joko lisäkoulutuksella tai tutkintojen tunnustamisella. *Akkulturaatiolla* tarkoitetaan miten maahanmuuttaja omaksuu valtakulttuurin suhteessa omaan kulttuuriinsa.

Suomessa maahanmuuttajilla on ollut vaikeuksia päästä asumaan haluamaansa asuinympäristöön. *Helsingin asuntoasiainosaston osastopäällikön Mikko Luukkosen* mukaan maahanmuuttajakeskittymiä syntyy siksi, että kaupungin vuokra-asuntoja vapautuu useimmiten alueilta, joilta kantaväestö hakeutuu pois.

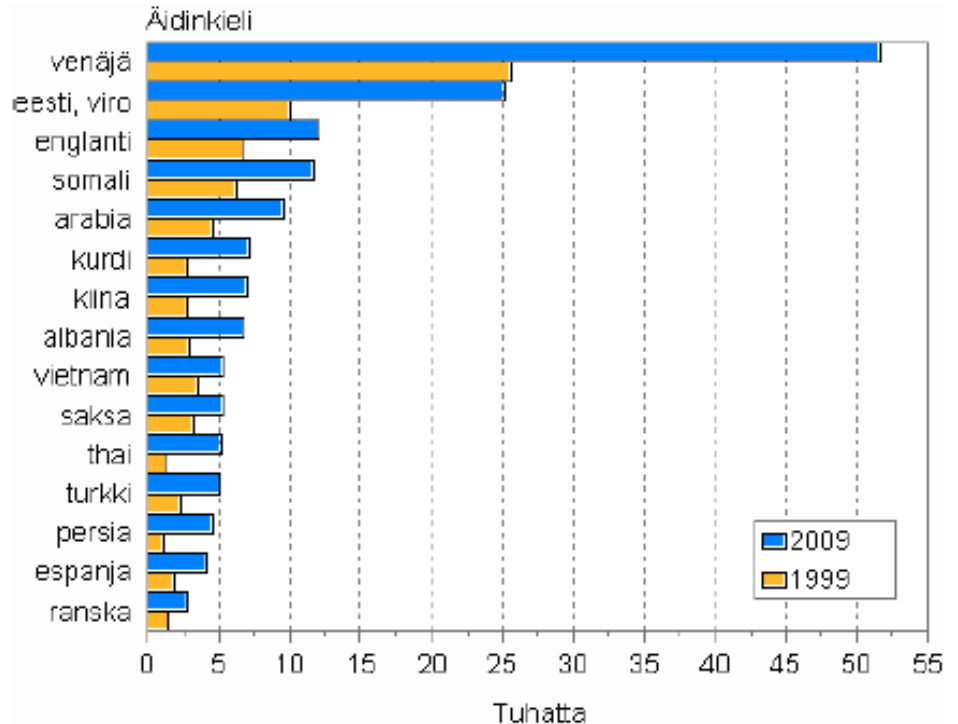
Vuonna 1999 voimaan tullut laki maahanmuuttajien kotoutumisesta (ns. **kotouttamislaki** 493/1999) sisältää tavoitteet ja toimenpiteet maahanmuuttajien tarvitsemien tietojen ja taitojen hankkimiseksi. Kotouttamislakia on muutettu neljä kertaa. Turvapaikanhakijoita koskevat uudet kohdat tulivat voimaan vuonna 2004. Laajempi kokonaisuudistus tuli voimaan vuonna 2006. Uudistusten tarkoituksena on ollut tehostaa ja nopeuttaa maahanmuuttajien kotoutumista, selkiinnyttää viranomaisen työnjakoa ja vastuita kaikilla hallinnon tasoilla sekä tehostaa kunnan ja työvoimatoimistojen yhteistyötä. Lisäksi lääninhallitusten tehtäviin on lisätty maahanmuuttajien kotoutumista edistävien ja tukevien toimenpiteiden ja palveluiden suunnitteluun, ohjaukseen ja valvontaan osallistuminen. Lakiin on sisällytetty myös luettelo toimenpiteistä ja palveluista, jotka olisi otettava huomioon sekä kuntien

kotouttamisohjelmissa että maahanmuuttajille tehtävissä kotoutumissuunnitelmissa. Kotoutumissuunnitelma voi nyt sisältää myös lukio-opintoja, ammattikorkeakoulu- ja yliopistotutkintoon johtavaa koulutusta sekä täydennyskoulutusta ja jatkokoulutusta työvoimapolitiittisena koulutuksena ja siihen rinnastettavana koulutuksena maahanmuuttajien työllistymisen edistämiseksi. Kotouttamislain osalta on tulossa kokonaisuudistus lähiaikoina. Alla on esitetty määrällisesti suomessa asuvat vieraskieliset kansalaiset.

Kuva esittää ulkomaan kansalaisista Suomessa vuosina 1990- 2009. Lähde: Tilastokeskus.

Suurimmat vieraskieliset ryhmät 1999 ja 2009

Lähde: Väestörakenne 2009, Tilastokeskus

1.1 Maahanmuuttajan perusoikeudet

Suomen perustuslain (731/1999) perusoikeudet koskevat myös Suomessa asuvia ulkomaalaisia (lukuun ottamatta maahantuloon liittyviä vapauksia sekä ääni- ja vaalioikeuksia valtiollisissa vaaleissa). Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Perustuslaissa on myös säädetty oikeudesta omaan kieleen ja kulttuuriin todeten 17 §:ssä, että saamelaisilla alkuperäiskansana sekä romaneilla ja muilla ryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Samoin jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen (sivistykselliset oikeudet 16 §). Oppivelvollisuusiän ylittäneiden maahanmuuttajien kohdalla tämän kohdan tulkinta saattaa tuottaa edelleen

ongelmia. Yhdenvertaisuudesta ja syrjinnän kiellosta säädetään perustuslaissa, mutta sen lisäksi säännöksiä täsmentävät useat muut lait. EU-maita koskevat kaksi yhdenvertaisuutta koskevaa direktiiviä pantiin Suomessa toimeen **yhdenvertaisuuslailla** (21/2004), joka tuli voimaan 1.2.2004. Valtion ja kuntien viranomaisilla oli etnisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi velvollisuus laatia yhdenvertaisuussuunnitelma vuoden 2005 aikana. Työministeriö antoi suunnitelman sisällöstä suosituksen syksyllä 2004. Yhdenvertaisuuslakia uudistetaan parhaillaan. Ulkomaalaislain (301/2004) tarkoituksena on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa ja oikeusturvaa ulkomaalaisasioissa. Lain tarkoituksena on lisäksi edistää hallittua maahanmuuttoa ja kansainvälisen suojelun antamista ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia kunnioittaen sekä ottaen huomioon Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset. Myös ulkomaalaislakia uudistetaan parhaillaan.

Maahanmuuttajien koulutuksen tavoitteena on antaa Suomeen muuttaville valmiuksia toimia tasavertaisina jäseninä suomalaisessa yhteiskunnassa. Maahanmuuttajille pyritään antamaan yhtä hyvät mahdollisuudet koulutukseen kuin muille suomalaisille.

Aikuisten maahanmuuttajien työelämässä tarvitsema koulutus sekä jo hankitun ammattitaidon säilyminen pyritään turvaamaan. Tavoite on, että ulkomailla suoritetut tutkinnot, opinnot ja työkokemus ovat pohjana koulutuksen suunnittelulle ja täydentämiselle Suomessa.

Opetusministeriön epävirallinen työryhmä julkaisi muistion **Opetusministeriön maahanmuuttopoliittiset linjaukset** (OPM:n työryhmämuistioita ja selvityksiä 2003:7). Ehdotus selkeytti opetusministeriön toimialan maahanmuuttopolitiikkaa ja toimintaa etnisten suhteiden edistämiseksi. Linjaukset koskivat eri-ikäisten maahanmuuttajien koulutusta, tutkimustyötä, kulttuuria, liikuntaa, nuorisopolitiikkaa, hyvien etnisten suhteiden edistämistä ja uskonnollista toimintaa.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa 2007–2012 on oma alalukunsa Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus. Sen mukaan hallituksen maahanmuuttopoliittisena tavoitteena on kehittää aktiivista, kokonaisvaltaista ja johdonmukaista politiikkaa, joka ottaa huomioon niin työvoiman tarpeen,

maahanmuuttajien moninaiset lähtökohdat kuin kansainväliset veloitteet. Maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä edistetään koulutuksen keinoin.

1.2 Maahanmuuttajien opetusprosessi ja opetusprosessiin liittyvät vaatimukset.

Maahanmuuttajille suunnatun suomen ja ruotsin kielen opetusjärjestelyt	perusopetukseen valmistava opetus	suomi tai ruotsi toisena kielenä perusopetuksessa	ammattilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus	suomi tai ruotsi toisena kielenä ammatillisessa koulutuksessa	suomi tai ruotsi toisena kielenä lukiossa	maahanmuuttajakoulutus	aikuskoulutus	luku- ja kirjoitustaidottomille järjestettävä opetus
järjestäjä	kunta	kunta osana perusopetusta	koulutuksen järjestäjä (yl. kunta)	koulutuksen järjestäjä (yl. kunta)	koulutuksen järjestäjä (yl. kunta)	työvoimapolittista koulutusta (työhallinto)	koulutuksen järjestäjä (yl. kunta)	(työhallinto, kunta aikuis-koulutuksena tai aikuislukiona)
maahanmuuttajan osallistuminen	vapaaehtoisista	suomi tai ruotsi äidinkielenä asemesta	vapaaehtoisista	suomi tai ruotsi äidinkielen asemesta	suomi tai ruotsi äidinkielen asemesta	velvoittavaa kuten työvoimapolittiset toimenpiteet	vapaaehtoisista	vapaaehtoisista, suomi tai ruotsi yhtenä oppiaineena, opiskelijan subjektiivinen oikeus
opetuksen järjestäjän velvollisuuden sisältö	vapaaehtoisista	vapaaehtoisista	vapaaehtoisista	vapaaehtoisista	vapaaehtoisista	harkinnan mukaan järjestetään voimavarojen rajoissa	harkinnanvaraista	vapaaehtoisista
kesto	vähintään 450 tai 500 tuntia (pitenemässä vuodeksi)	kuten perusopetus, jos tarvetta	20–40 opintoviikkoa (puolesta vuodesta vuoteen)	kuten ammatillinen koulutus	kuten lukio-koulutus	tavoitteena 40 opintoviikkoa		200 päivää
rahoitus	opetuksen järjestäjä, valtio rahoittaa osittain	tukiopetuksen rahoituksena tai erillisellä valtionosuudella (määrä-ajan)	koulutuksen järjestäjä, valtio rahoittaa osittain	koulutuksen järjestäjä, valtio rahoittaa osittain	koulutuksen järjestäjä, valtio rahoittaa osittain	työvoimapolittisena rahoituksena	osana yleistä rahoitusta	kuten työvoimapolitiittinen koulutus tai kunnan valtionosuustehtävänä

Kuva esittää maahanmuuttajien koulutustarjontaa Suomessa. Lähde:

Sisäasiainministeriön julkaisu 2/2009.

1.3 Aikuisten maahanmuuttajien koulutuksen periaate:

Vaihe 1

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus.

Laajuus

Kotoutumiskoulutus koostuu neljästä kymmenen viikon pituisesta opintojaksosta.

Koulutus on tarkoitettu niille, jotka ovat muuttaneet Suomeen pysyväisluonteisesti ja kuuluu mahdollisesti kotoutumislain piiriin, tarvitsee tukea ja ohjausta sijoittuakseen työelämään tai ammattiin johtavaan koulutukseen.

Tavoitteet

Koulutus edistää ja tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Tavoitteena on saavuttaa sellaiset kielelliset, yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja elämänhallinnalliset valmiudet, jotka auttavat selviytymään jokapäiväisessä elämässä ja mahdollistavat hakeutumisen jatko-opintoihin tai työelämään. Koulutuksen päätyttyä opiskelijalla on toteuttamiskelpoinen jatkosuunnitelma.

Koulutuksen sisältö

Koulutuksen aikana opetetaan:

- suomen kielen taitoa
- arkielämässä tarvitsevia taitoja
- opiskelutaitoa
- tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja kulttuurista
- tietotekniikan taitoa
- työelämätaitoa, sisältäen työssä oppimista

Mitä taustatietoja opettajalla tai ohjaajalla tulisi olla?

Väärinkäsitysten syntyminen työpaikalla johtuu useimmiten maahanmuuttajan vaillinaisesta suomen kielen taidosta. Taustalla on kuitenkin usein myös muita syitä, jotka liittyvät maahanmuuttajan omaan kulttuuritaustaan ja siihen, että hän tulkitsee asioita oman maansa vakiintuneiden ajattelu- ja toimintatapojen mukaan.

(<http://www.salpaus.fi/material/maahanmuuttajat.pdf> 3.4.2011)

Väärinkäsitysten pahimpien karikoiden välttämiseksi ohjaajan olisikin tärkeää perehtyä maahanmuuttajien elämäntilanteeseen ja siihen, mistä maahanmuutossa on kysymys.

Tärkeitä kysymyksiä ovat mm.

- miten maahanmuutto vaikuttaa muuttajan elämäntilanteeseen?
- mistä kulttuurierot johtuvat ja miten ne tulevat esiin suomalaisella työpaikalla?
- mitä tarkoittavat maahanmuuttajan ”kielirajoitteet” ja miten ne tulisi ottaa huomioon perehdyttämisessä ja työpaikkaohjauksessa.

2. Maahanmuuton vaikutus elämäntilanteeseen

Muutto uuteen maahan merkitsee aina ihmiselle voimakasta stressitilannetta, josta selviytyminen ns. normaalielämään vie usein vuosia. Maahanmuutossa on kyse yleensä ihmisen siihenastisen elämän suurimmasta muutosprosessista, johon sopeutumisessa on monta eri vaihetta. Näitä maahanmuuttoon liittyviä kulttuurisen sopeutumisen eli kotoutumisen vaiheita voidaan karkeasti kuvata seuraavalla tavalla

ALKUINNOSTUS

Kaikki uusi, mielenkiintoista, kivaa ja jännittävää ”turisti-vaihe”

TUTUSTUMINEN

Me – muut vertailu, erilaisten asioiden tunnistelu ja luokittelu.

Kommunikointivaikeudet, kielen oppimisen vaikeudet

TURHAUTUMINEN

Eroavuudet esiin, Vertailu hyvä – huono-akselilla, Voimakas epävarmuus >Uusi arki, uudet ongelmat – ”Kotona kaikki oli helpompaa”

HYVÄKSYMINEN

Samankaltaisuudet esiin Ratkaisut uusiin tilanteisiin

Yksilölliset ominaisuudet esiin, Uusien toimintamallien etsiminen

SOPEUTUMINEN

Yhteiset säännöt, Yhteiset toimintatavat ja rutiinit, Yhteinen ”aaltopituus”

Ystävystyminen

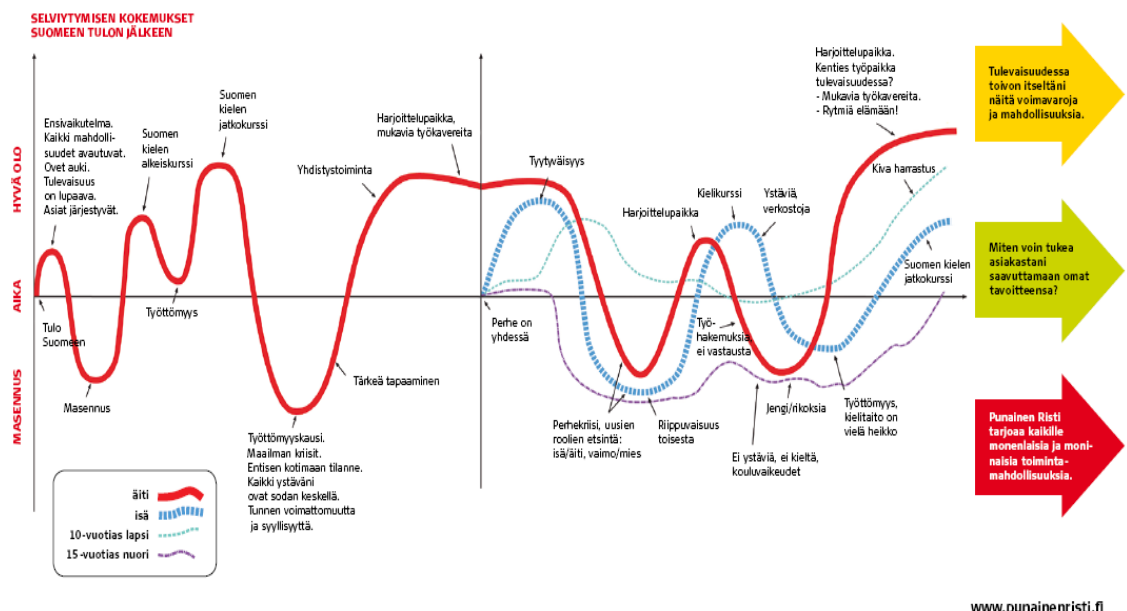
Eri vaiheiden läpikäyminen vaihtelee yksilöllisesti ja voi viedä aikaa 2 v – 6 v riippuen siitä, miten suuret kulttuuriset erot lähtömaan ja tulomaan välillä ovat. Sopeutumisen

edistymiseen vaikuttavat myös hyvin monet maahantulijasta itsestään riippumattomat asiat, kuten esim. se miten maassa asuva valtaväestö heihin suhtautuu ja minkälaisia kontakteja heidän välilleen syntyy samoin kuin miten uuden kielen oppiminen onnistuu. Paljon vaikuttaa myös se, onko muutto Suomeen ollut toivottu ja vapaaehtoinen ratkaisu vai pakon sanelema ainoa vaihtoehto, kuten pakolaistaustan omaavilla muuttajilla on.

Työelämään mukaanpääsy työharjoittelun, työssä oppimisen tai työsuhteen muodossa nopeuttaa ja auttaa maahanmuuttajaa uusiin oloihin ja elämän muutoksiin sopeutumisessa. Jos kuitenkin työhön siirtyminen onnistuu aikaisessa vaiheessa, voivat jotkin sopeutumisprosessiin liittyvät vaiheet vaikuttaa maahanmuuttajataustaisen työntekijän suhtautumiseen tai käyttäytymiseen työpaikalla.

Jos työpaikalla syntyy helposti väärinkäsityksiä ja yhteisen aaltopituuden löytäminen tai työtehtävien hoitamiseen keskittyminen on vaikeaa, kysymys voi olla maahanmuuttajan uuteen elämäntilanteeseen liittyvästä vaikeasta vaiheesta

KOTOUTUMISKAARI

Kuva esittää kotouttamiskaarta

2.1 Maahanmuuttaja opetukseen tutustuminen ja kotoutuminen

Tutustuin Savon ammatti- ja aikuisopistossa pakoilais / maahanmuuttaja koulutukseen, koska opettaessani olen harvoin tekemisissä maahanmuuttajien kanssa. Siellä seurasin erilaisia luentoja, tein havaintoja ja sain tilaisuuden osallistua opetukseen.

Savon ammatti- ja aikuisopiston opetusta seurasin myös siksi, että tiesin kehityshankkeen liittyvän maahanmuuttajien toimintaan ja opiskeluun. Tätä kautta olen saanut materiaalia käytännön opetuksesta, menetelmistä ja tavasta työskennellä eritasoisten maahanmuuttaja – ja pakolaisryhmien kanssa. Suomenkielen oppituntien lisäksi tein havaintoja liikunta-, rentoutumis- ja kotitaloustunneilla. Harjoittelussa kiinnitin huomiota erilaisiin oppimisympäristöihin, opetusmenetelmiin ja opiskelijoihin. Havainnointituntien takia pystyn paljon paremmin järjestämään opetusta huomioonottaen opiskelijoiden tarpeen. Yritin kiinnittää huomiota opiskelijoiden toimintaan ja tapaan oivaltaa opiskeltava asia, vaikka suuriosa havainnointi tuntien tunneista liittyi tavalla tai toisella kielioppiin.

Vuosia sitten kävin henkilökohtaisesti kotoutumiseen liittyviä vaiheita läpi ja sen takia olikin mielenkiintoista seurata nykypäivän tilannetta ja peilata sitä omaan elämään. Seitsemäntoista vuoden aikana on tapahtunut huomattavia muutoksia sekä suhtautumisessa maahanmuuttajiin että opetusprosessissa ja valmentautumisessa työelämään.

Muutettiin Suomeen 90-luvun alussa jolloin aloitin kotoutumiskaaren läpi käymisen. Olen vahvasti sitä mieltä, että kotouttamisessa tärkein asia on päästä mahdollisimman nopeasti johonkin toimintaan esim. saada työpaikka tai päästä opiskelemaan. Tunnen perheitä, jotka jäivät omaan yhteisöön Suomeen muuton jälkeen. Heiltä puuttuu miltei kokonaan kommunikointi suomalaisten kanssa. Tätä ”kuorta”, syystä tai toisesta, on vuosi vuodelta vaikeampi lähteä rikkomaan. Ihmiset jäävät omaan ”turvalliseen” lähipiiriin ja muutoksien halu ja tarve jää unholaan. Minulta meni parikymppisenä reilu vuosi sopeutumiseen, tottumiseen uuteen kulttuuriin, elämisen rytmiin ja ympäristöön. Ensimmäiset vuodet ovat ratkaisevat pakolaisen tai maahanmuuttajan työnhaussa ja elämän käynnistymisessä. Jos pakolainen tai maahanmuuttaja viettää aikaa kotona ilman konkreettista toimintaa on syrjäytyminen suomalaiseen yhteyskuntaan alkanut.

Valitettavasti, hyvin usein käy niin, että kouluympäristö on ainoa paikka missä maahanmuuttajat voivat kommunikoida paikallisasukkaiden kanssa. Kotona heillä on oma ympäristö ja ystäväpiiri, jossa he keskustelevat omalla äidinkielellään. Haaste onkin auttaa maahanmuuttajia ja pakolaisia sopeutumaan päivittäiseen toimintaan suomalaisessa yhteiskunnassa.

Vaihe 2

2.2 Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus maahanmuuttajille.

Laajuus

40–120 ov.

Koulutus on tarkoitettu niille, jotka tarvitsevat erityistä tukea ja ohjausta opiskelussa ja kotoutumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS).

Tavoitteet

Parantaa käytännön suomen kielen taitoa ja tutustua suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Vahvistaa elämänhallintataitoja, opiskeluvalmiuksia ja työelämätaitoja.

Antaa tietoa työelämästä, eri ammateissa ja koulutuksen asettamista vaatimuksista Suomessa.

Selkeyttää tulevaisuuden suunnitelmia.

Koulutuksen sisältö

Opiskelu tapahtuu pienryhmässä, jossa opiskellaan ja vahvistetaan osaamista.

- Suomi toisena kielenä
- arkielämän taidot
- tietotekniikan ja matematiikan perusteet
- suomalainen yhteiskunta, kulttuuri ja koulutus
- opiskelu- ja työelämätaidot
- terveystieto ja liikunta

2.3 Miten maahanmuuttajan osaaminen voidaan saada esille ja käyttöön

Maahantulijan kotimaassaan hankkimalla koulutuksella ja ammatillisella taustalla on suuri merkitys siihen, minkälaisella aikajänteellä on mahdollisuus päästä työelämään kiinni. Osa aikuisista maahanmuuttajista joutuu aloittamaan lähes kaiken alusta Suomessa myös ammatillisesti. Huolimatta aiemmin hankitusta osaamisesta ja pitkästä työkokemuksesta kotimaassaan, monet joutuvat Suomessa ammatinvaihtolanteeseen, sillä heidän osaamisellaan ei välttämättä ole täällä käyttöä. Osa muuttajista on onnekaamassa asemassa silloin kun heillä on sellaisen alan osaamista, jolla Suomessa on mahdollisuus päästä melko nopeastikin ensimmäiseen työpaikkaan. Toisessa maassa hankitun osaamisen yhtensovittaminen Suomessa vaadittavaan osaamiseen ei aina ole yksinkertaista. Ammattitaitovaatimukset vaihtelevat eri maissa, vaikka olisi kyse saman ammatin harjoittamisesta. Yleisin syy tähän on se, että eri maiden välisistä teknologisista eroista johtuen käytettävät menetelmät, työvälineet ja laitteet ovat usein erilaisia. Mutta eroja voi olla myös esim. työn laatuvaatimuksissa tai käsityksissä yhteistyö- tai asiakaspalvelutaidoista. Tilanne voi siis olla se, että erilaisissa työolosuhteissa saavutettu ammattitaito on vain osittain hyödynnettävissä uudessa maassa. Se ei kuitenkaan välttämättä estä työn tekemistä ja voi olla korjattavissa hyvällä perehdyttämällä ja työpaikkaohjauksella. Usein ammattitaidon täydentämiseksi on tarpeen ammatillinen lisäkoulutus, joka voidaan toteuttaa esim. oppisopimusteitse. Jos työkokemusta Suomesta ei vielä ole, eivät maahanmuuttajataustaisen työtöntulijan käsitykset suomalaisista ammattitaitovaatimuksista suhteessa omaan osaamiseen ole aina realistisia. Hän saattaa joko ali- tai yliarvioida osaamistaan.

Myös omasta ammattitaidosta on usein vaikea kertoa, jos ei tunne suomalaisia olosuhteita eikä ammattikieli ole vielä hallussa. Realistisen kuvan saaminen maahanmuuttajan ammatillisesta osaamisesta pidempikestoista työskentelyn seuranta. Jos kyse on opiskelijan työssä oppimisen ohjaamisesta, keskustelut oppilaitoksen ammatti- tai ohjaavan opettajan kanssa auttavat selvittämään tilannetta.

Vaihe 3

2.4 Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus.

Laajuus

20–40 ov

Koulutus on tarkoitettu niille, jotka ovat hakeutumassa tutkintoon johtavaan ammatilliseen koulutukseen, haluavat parantaa opiskeluvalmiuksia ja suomen kielen taitoa. Suomen kielen taitosi on keskimäärin tasoa A2.2

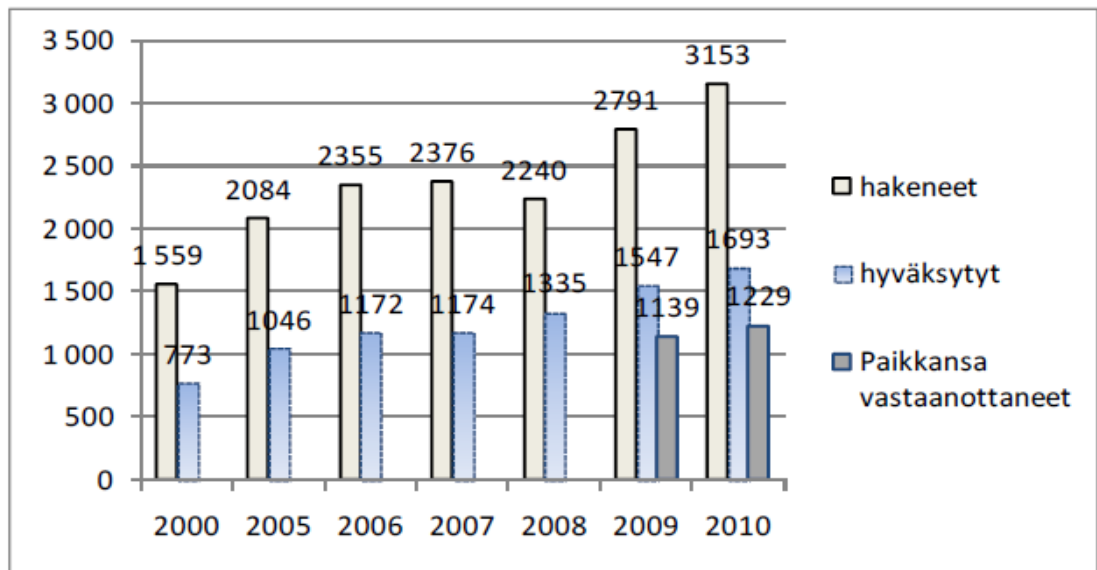
Tavoitteet

Saavuttaa ammatillisissa opinnoissa tarvittava suomen kielen taitotaso (B1.2), kartuttaa ammatillista sanastoa sekä kehittää oppimisvalmiuksia.

Koulutuksen sisältö

- kielelliset taidot, suomi
- matemaattiset, tietotekniset ja luonnontieteelliset taidot
- yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus
- opiskelu- ja ammatinvalintataidot
- valinnaiset opinnot

Kotouttamiskoulutuksen ongelmia ovat erimielisyydet järjestelyvastuusta ja resurssien puute. Näin maahanmuuttajat eivät todellisuudessa ole saaneet työelämässä tarvittavaa riittävää kielitaitoa. Toinen kotouttamiskoulutuksen ongelma on usein edelleen maahanmuuttajaryhmien pienuus ja heterogeenisyys. Ryhmissä opiskelee eri-ikäisiä, eri kulttuuritaustan ja kielen sekä erilaisen koulutustaustan omaavia henkilöitä. Maahanmuuttajien opiskeluvalmiudet ja – tavoitteet ovat erilaiset. Keväällä 2011 olin seuraamassa Savon ammatti- ja aikuisopistossa pakolaisten ja maahanmuuttajien opetusta ja havaitsin yllämainittuja ongelmia. Esimerkiksi yhdessä pakolaisryhmässä oli sekä aikuis-opiskelijoita, jotka vasta aloittivat kirjoituksen ja lukemisen alkeita, että niitä joilla jo oli aikaisempaa koulutusta. Maahanmuuttajien ryhmissä koulutus-tilanne on paljon tasaisempaa, mutta niissäkin on eroja. Silloin kun puhutaan maahanmuuttajaopiskelijoista on mahdotonta edes yrittää järjestää koulutukseltaan homogeenisia ryhmiä.

Lähde: WERA web-raportointipalelu ja KOULUTA

3 Maahanmuuttajaopiskelija ammatillisessa koulutuksessa

Maahanmuuttajien koulutus, myös ammatillinen koulutus, laajeni erityisesti 1990-luvulla, ja laajeneminen jatkui edelleen. Laajenemisen suurempia syitä ovat maahanmuuton lisääntyminen ja se, että yhä useampi maahanmuuttotustainen henkilö hakeutuu kielikoulutukseen tai Suomessa suoritetun peruskoulun jälkeen ammatilliseen koulutukseen.

Maahanmuuttajille tarkoitettua koulutusta järjestetään opetusministeriön hallinnonalan lisäksi paljon myös työministeriön hallinnonalalla. Työhallinnon rahoittama ja järjestämä koulutus on kohdistettu työmarkkinoiden käytettävissä oleville maahanmuuttajille. (Tarja Koskimäki opetusministeriö s.10)

Aikuiskoulutuksessa tuetaan työperusteista maahanmuuttoa ja maahanmuuttajien työllistymistä aikuiskoulutuksen keinoin ensi vaiheessa erityisesti rakennusalalla, metalliteollisuudessa, palvelualalla sekä terveydenhuollossa ja vanhustyössä sekä lähivuosina työvoimatarpeen mukaisesti myös muilla aloilla.

Maahanmuuttajan yksilöllisiin koulutustarpeisiin voidaan vastata yhteistyöllä, ohjauksella ja tiedon hankinnalla sekä varmistamalla, että tarvittavat tiedot ovat

saatavalla. Sekä koulutuksen järjestäjät että työvoimaviranomaiset pitävät tärkeänä, että maahanmuuttajat saavat oikeaa tietoa oikeaan aikaan elämänsä erilaisissa nivelvaiheissa. *(Tarja Koskimäki opetusministeriö s.11)*

Maahanmuuttajat voivat opiskella ammatillisissa oppilaitoksissa ja suorittaa ammatillisen perustutkinnon. Tutkinnon laajuus on 120 opintoviikkoa, ja sen suorittaminen kestää 3 vuotta. Koulutusta järjestetään ammatillisissa oppilaitoksissa, ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa, kansanopistoissa ja oppisopimuskoulutuksena. Opiskelijavalinnassa tulee ottaa huomioon maahanmuuttajan mahdollisuudet selvittää opinnoista. Keskeisiä kriteereitä valinnassa olivat kielitaidon taso ja yleiset opiskeluvalmiudet.

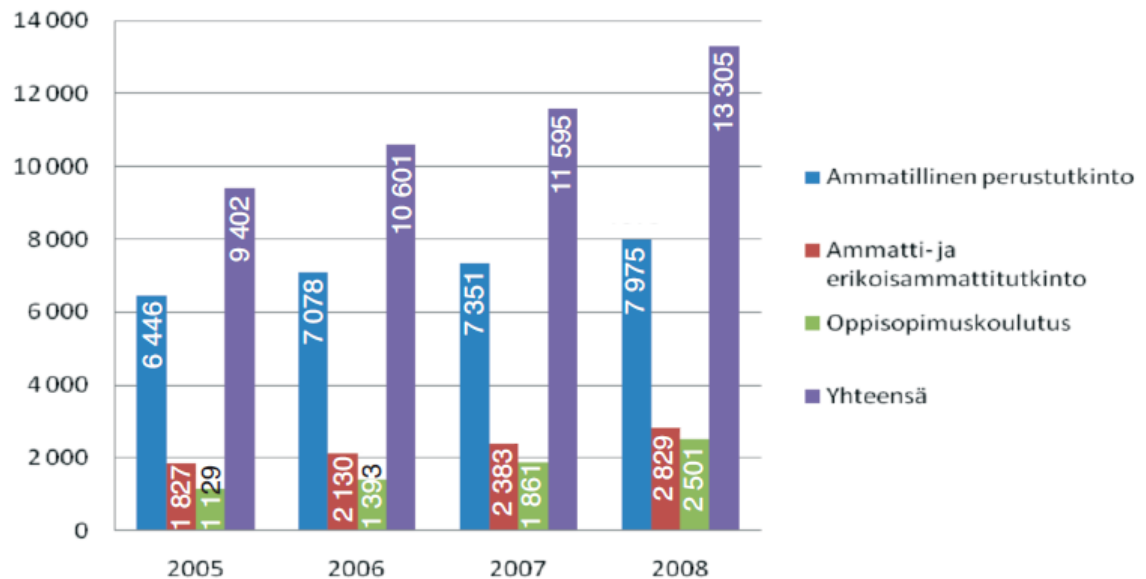
Tällä hetkellä ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelee noin 4000 sellaista opiskelijaa, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi tai ruotsi. Aikuisten ammatti- ja erikoisammattitutkintoon johtavassa koulutuksessa näitä opiskelijoita on noin 950. Maahanmuuttaja opiskelijat ovat iältään usein keskiverto- opiskelijaa vanhempia. Toisen asteen ammatillisen peruskoulutuksen lisäksi maahanmuuttaja opiskelijoita on näyttötutkintoon valmistavassa ammatillisessa koulutuksessa. Oppisopimuskoulutuksessa olevien maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden määrä on lisääntynyt suhteellisen hitaasti. *(Tarja Koskimäki opetusministeriö s.15)*

Ammatillista koulutusta voi saada myös oppisopimuskoulutuksena. Se sisältää teoriaopintoja oppilaitoksessa ja varsinaista ammattiin opiskelua työpaikalla. Oppisopimus on opiskelijan ja työnantajan välinen määräaikainen työsopimus. Työantaja maksaa opiskelijalle työn opetuksen ajalta työehtosopimuksen mukaista palkkaa. Opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opiskeluohjelma, jossa otetaan huomioon opiskelun tavoitteet ja opiskelijan lähtökohdat sekä elämäntilanne. Maahanmuuttajalle voidaan järjestää ennen oppisopimusta valmistavaa koulutusta tai muita kielitaitoa parantavia tukiopintoja.

Maahanmuuttaja voi hakeutua yhteishaussa ammatilliseen peruskoulutukseen suoritettuaan peruskoulun tai vastaavan koulutuksen. Jos hänellä ei ole suomalaista tutkintotodistusta, on hänellä mahdollisuus hakea koulutukseen joustavan valinnan kautta. Koulutuksen järjestäjä voi arvioida hakijan kielitaidon joko kielikokeella tai haastattelemalla. *(Maahanmuuttajien koulutus Suomessa, Opetushallitus 2005, s.14.)*

Maahanmuuttaja opiskelijoilla tulee olla samat ammatilliset tavoitteet kuin muillakin opiskelijoilla. Opetussuunnitelmaan sisältyä maahanmuuttajaopiskelijoiden opetuksen järjestämissuunnitelma. Maahanmuuttajaopiskelijoiden oppimistulokset arvioidaan samalla tavalla kuin muidenkin opiskelijoiden. Tietoja ja taitoja pitää kuitenkin arvioida sellaisilla menetelmillä, että kielitaidon mahdollinen puutteellisuus ei heikennä arvosanaa. (Tarja Koskimäki opetusministeriö s.16)

Ammatillisen perustutkinnon suorittamisen jälkeen voi hakea opiskelemaan yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin.

Kuva esittää vieraskielisiä opiskelijoita ammatillisessa koulutuksessa vuosina 2005-2008. Lähde: Tilastokeskus, Opetushallituksen raportointitietokanta ROPTI.

3.1 Opiskeluun sopeutuminen

Opetushallituksen vuonna 2008 julkaiseman raportin mukaan maahanmuuttajaoppilailta menee joka koulutusvaiheessa huonommin kuin suomenkielisillä, mutta heillä on myönteisempi asenne koulua ja opiskelua kohtaan.

Maahanmuuttaja- oppilaat tuovat konkreettista kansainvälisyyttä Suomeen. Lisäksi heidän kulttuurinsa, kielensä, tapansa ja kokemuksensa omasta maastaan voivat olla elävöittämässä suomalaista opetusta ja myös hälventämässä turhia ennakkoluuloja muita etnisiä ryhmiä kohtaan.

Kouluilla olisi hyvä olla valmiina uusia maahanmuuttajaoppilaita varten lomake, missä selvitetään muun muassa maahanmuuttajaoppilaan henkilötiedot, äidinkieli, kansallisuus, kielitaito, uskonto, terveydentila, perhesuhteet ja aikaisempi oppimishistoria. (*Koppinen 1999, s.73.*) Lomakkeen avulla opettajat saavat tietoa monikulttuurisen oppilaan taustaan ja elämänmuotoon liittyvistä tekijöistä, jotka joko auttavat tai vaikeuttavat koulumenestystä. Lisäksi opettaja pystyy lomakkeen perusteella kartoittamaan uuden koulutulokkaan osaamisalueet, joita hän asiantuntevasti käyttää oppimisen perustana ja oppilaan itsetunnon vahvistajana. Maahanmuuttajaoppilaan erityisosaamisen löytäminen, esilletuonti ja arvostaminen voivat osaltaan ehkäistä heidän syrjäytymistään. (*Kosonen 1994, 193; Rekola 1994, 6; Helsingin kaupungin opetusvirasto 1999; Talib 2002, s.121.*)

Liisa Kosonen (2002) on laatinut kuusiportaisen jaottelun maahanmuuttajaoppilaiden voimavaroista ja tarpeista. Ensimmäiseksi voidaan erottaa osaavien oppilaiden ryhmä, joilla on hyvä pohjakoulutus ja opiskelumotivaatio. Toisena voidaan erottaa osaamiseen pyrkivät oppilaat, jotka ovat motivoituneita, mutta heillä on huono pohjakoulutus. Kotiin eristäytyvillä lapsilla ei ole motivaatiota opiskeluun ja he ovat usein masentuneita. Jengiytyvät nuoret taas hakevat sosiaalista hyväksymistä. Heillä on heikko koulutus, eivätkä he ole motivoituneita koulunkäynnistä. Lisäksi hän erottaa vielä yksin ilman perhettä tulleet sekä etnisen yhteisön hylkäämät kyseenalaistajat. Kouluun tulevilla maahanmuuttajaoppilailta voi siis olla kaikilla erilainen pohjakoulutus ja motivaatio. Tämän takia maahanmuuttajaoppilaiden avuksi on luotava mahdollisimman kattava tukiverkosto. (*Kosonen 2002, s.150.*)

Noin kolmanneksessa oppilaitoksista hakijan kielitaitoa arvioitiin valintahaastattelussa motivaation ja alan tuntemuksen arvioinnin yhteydessä. Ammatilliset opinnot aloittaneista maahanmuuttajista 6 % oli aloittanut hyvin vähäisellä kielitaidolla, 23 %:lla kielitaito oli auttava, 40 %:lla kohtalainen ja 32 %:lla hyvä. (*Kuisma 2001, s.52.*)

Maahanmuuttajille voidaan antaa myös tarvittaessa tukiopetusta eri aineissa. Ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskeli keväällä 2006 noin 4 500 maahanmuuttajaa. Heidän osuutensa koko ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärästä on 2,9 %. Toisen asteen yhteishaun kautta saadaan arviot vieraskielisistä hakijoista ja valituista. Vuodesta 2000 vuoteen 2006 kevään yhteishaussa vieraskielisten valittujen määrä ammatilliseen koulutukseen on noussut neljälläsadalla.

3.2 Opettajalta vaadittavat taidot maahanmuuttajaa opettaessa

Luokanopettajilta vaaditaan maahanmuuttajaoppilaan tukemisessa suunnitelmallisuutta ja pitkäjänteisyyttä.

Moniarvoisessa ja monikulttuurisessa maailmassa koulun on vaikea ainakaan julkisesti siirtää arvoja ilman keskustelua tai ainakin jonkinasteista hyväksyntää. Joistakin arvoista on kuitenkin syytä pitää kiinni, opettaa ne tehokkaasti ja perustella ne myös oppilaille. Tällaisia ovat esimerkiksi ihmisarvoon ja -oikeuksiin sekä koskemattomuuteen liittyvät periaatteet. Jotta ihmiset sisäistäisivät arvonsa, niitä on pohdittava omakohtaisesti, mutta länsimaiden kasvatuksessa on tehty se virhe, että on kuviteltu, että yksilölliset oppimisprosessit riittäisivät ihmisyhteisöissä. Nimenomaan keskustelu eri tavalla ajattelevien kanssa laajentaa perspektiiviä, testaa omia käsityksiä ja opettaa hakemaan yhteisiä ratkaisuja. Juuri tällainen lähestymistapa valmistaa myös oppilaita parhaiten monikulttuuriseen maailmankylään, jossa on kunnioitettava toisten kulttuuria, mutta silti ratkaistava ajankohtaiset ongelmat yhdessä rauhanomaisesti ja tasa-arvoisesti.

Opettajan tärkeä tehtävä on olla mukana etsimässä myönteisiä ratkaisuja, tuomassa esiin eri vaihtoehtoja, perustelemassa ratkaisuja ja jäsentämässä keskustelua. Opettajan vastuu ja rooli on siten oppimisessa konstruktivismin aikakaudellakin tärkeä. Vaikeissa tilanteissakin on tärkeää, että hän pitää yllä toivoa, uskoa ja halua paremmasta maailmasta. Kyynisyys ja epätoivo riistäisi myös lapsilta tulevaisuuden. Parasta on antaa heille välineitä ja harjoitusta yhteistyön taidoissa, joita he tarvitsevat tulevaisuudessa. Näissä prosesseissa auttaa tieto, mutta asian pitää myös omakohtaisesti

koskettaa tunnetasolla, ja lopulta kasvatuksen tulisi johtaa rohkeaan omien eettisten periaatteiden mukaiseen toimintaan jopa silloin kun se poikkeaa valtavirrasta.

3.3 Oppilaan oppimisen varmistaminen

- kysytään aiheeseen liittyviä kysymyksiä.
- seurataan oppilaita, että jokainen on mukana.
- seurataan edellisten kokeiden arvosanoja ja kiinnitetään huomiota huonosti menestyviin oppilaisiin.
- keskustellaan esimerkiksi välitunneilla tunnin aiheesta.
- kerrotaan oppilaille, että jos asiaa ei ymmärrä tai on ulkona tunnin aiheesta eli on muuten kysyttävää niin voi kysyä tunninaikana tai tunnin jälkeen.
- autetaan oppilasta oppimaan oppimisen eri vaiheessa.
- tutustutaan oppilaisiin, heidän oppimisvaikeuksiin ja ratkotaan niitä.

3.4 Opettajan niksipalsta

1. Puhu selkeästi, mutta älä liioitellun hitaasti.
2. Jos huomaat, ettei oppilas ymmärrä, toista se, mitä juuri sanoit, vaikka vähän hitaammin. Älä sano sitä toisin sanoin – ellet nyt huomaa sanoneesi asiaa erityisen mutkikkaasti tai vaikeita sanoja käyttäen – koska usein on kyse vain siitä, että oppilas ei ehtinyt ymmärtää. Toisin sanoin sanominen ei anna lisää aikaa hänen prosessorilleen, vaan syöttää sille taas uuden annoksen tehtävää. Toiston sijaan auttaa jo käynnissä olevaa, mutta keskeneräistä ymmärtämisprosessia.
3. Ryhmitä oppitunti niin, etteivät jaksot, jolloin opettaja tai joku oppilas on äänessä, ole kovin pitkiä tai peräkkäin. Painota pääasioita, toista tärkeät kohdat.

4. Kirjoita aina avainsanat, uudet käsitteet ja nimet taululle. Käytä runsaasti metakieltä eli jäsenä puheesi: ”Ensin puhun tästä, sitten tuosta, lopuksi siitä.” Ilmaise selvästi siirtymät asiasta toiseen. Käytä väliotsikoita ja yhteenvetoja.
5. Havainnollista. Tuo mukaan esineitä, piirrä tai näytä kuvia, kaavioita, ideakarttoja, taulukoita, aikajanoja.
6. Elehdi ja ilmehdi. Suomalaisten puhekäyttäytyminen on aika hillittyä. Eleitä ja ilmeitä kyllä löytyy meiltäkin tiukan paikan tullen – S2-opettajan tuntee kuulemma siitä, että hän huitoo ja väentelee naamaansa.
7. Älä korjaa kieltä silloin, kun oppilas puhuu jotain sisältöasiaa. Jos haluat antaa palautetta kielestä, kokoa toistuvat virheet vaikka vaivihkaa lappuselle ja palaa niihin erikseen oppilaan kanssa kahden kesken. Jos hän sen sijaan pyytää apua jonkin sanan tai muodon kanssa, anna se keskeyttämättä tilannetta muuten.
8. Vie luokka ulos aina kun vain mahdollista. Kaikenlaiseen toimintaan liittyvä oppiminen sujuu monelta parhaiten.
9. Opettamalla oppii pysyvämmiin. Moni opettajakin lienee oppinut alansa keskeiset asiat kunnolla vasta silloin, kun on joutunut ne opettamaan. Tästä syystä kannattaa käyttää menetelmiä, joissa oppilaat opettavat toisiaan. Jos oppilas valittaa, että hänet aina pannaan maahanmuuttajan pariin, kannattaa nimenomaan vedota edelliseen väittämään: sinähän tässä saat juuri parhainta mahdollista opetusta. Parityöt edesauttavat oppimista, koska niissä on mahdollisuus merkitysneuvotteluihin. Ne ovat keskustelun pätkiä, joissa tarkistetaan, että molemmat ymmärtävät asian samalla tavalla. Niitä käydään jatkuvasti äidinkielistenkin puhujien kesken, ja erityisen tärkeitä ne ovat oppijoille.
10. Käytännön tehtävissä ja työharjoitteluissa toimintoja voi kielellistää: toinen oppilas tai työtoveri voi kertoa ääneen siitä, mitä tekee. Puhe liitettynä toimintaan antaa paremman mahdollisuuden ymmärtää. Se myös lisää oppijan prosessoitavissa olevaa kielellistä aineistoa ja antaa mahdollisuuden kuulla samoja sanoja ja asioita moneen kertaan. Ääneen puhuminen antaa myös opettajalle mahdollisuuden kuulla, miten puhuja on tehtävän ymmärtänyt, ja puhuja taas joutuu jäsentämään toimintaansa. Kaikki siis hyötyvät. Tätä ei tietenkään pidä tehdä aina eikä koko päivää, koska oppijan vastaanottokyky on rajallinen.

11. Vieraiden kielten opettaja voi valita opetustavan, jossa käytetään mahdollisimman yksinomaisesti opittavaa kieltä, ei suomea. Tällöin eri äidinkieliä puhuvat ovat edes likimain samassa asemassa. On tietysti vaativampaa opettaa kokonaan kohdekielellä, eikä se aina edes ole paras ja nopein tapa, mutta toisaalta näin välttyy eriyttämiseltä ja kaikki saavat runsaammin syötöstä kielenoppimiseensa ja harjaantuvat kuullun ymmärtämisessä joka tunnilla. Vieraan kielen oppiminen toisen heikosti osatun kielen kautta on turhan vaikeaa!
12. Ulkomaalaista oppilasta voi käyttää myös opetuksen resurssina. Opettaja voi itse saada lisätietoa panemalla oppijan referoimaan suomeksi äidinkielellään lukemansa artikkelin tai kirjan. Harva suomalainen opettajahan pystyy lukemaan alansa kirjallisuutta esimerkiksi venäjäksi.

(Maisa Martin, Jyväskylän yliopisto s.189-190)

4. Monimuotoinen opetus oppilaitoksessa

Lisäkoulutuksen ja työkokemuksen jälkeen voidaan suorittaa ammattitutkinto tai erikoisammattitutkinto. Maahanmuuttajien osallistumisesta ammattitutkintolain mukaisiin näyttökokeisiin on Opetushallitus antanut ohjeen vuonna 1996 (saatavissa monisteena). Maahanmuuttajille järjestetään myös nimenomaan heille tarkoitettuja ammatillisia kursseja, lähinnä työvoimakoulutuksena.

Maahanmuuttajalle voidaan järjestää ennen oppisopimuksen solmimista valmistavaa koulutusta tai muita kielitaitoa parantavia tukiopintoja.

Oppisopimuksena voi suorittaa samoja perustutkintoja kuin ammattioppilaitoksissakin. Osaaminen osoitetaan näyttötutkinnoissa. Oppisopimuskoulutuksessa voi hankkia myös ammatillista lisäkoulutusta eli suorittaa ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Myös tutkinnon osien suorittaminen oppisopimuksessa on mahdollista. Korkeakouluopintoja ei voi suorittaa oppisopimuskoulutuksena. Opiskelijaksi voi hakea 15 vuotta täyttänyt henkilö. Ammatillisessa peruskoulutuksessa oppisopimuskoulutus

kestää 1–3 vuotta. Sen pituus riippuu opiskelijan aikaisemmasta koulutuksesta ja työkokemuksesta. Koulutus ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin kestää yleensä 1–1,5 vuotta. Tietyissä tilanteissa työnantajalla on mahdollisuus saada oppisopimusopiskelijaa varten työllistämistukea.

Opetushallitus tukee maahanmuuttajien koulutusta opetussuunnitelman perusteiden ja suositusten, valtionavustusten, koulutusten, verkostojen, selvitysten, materiaalien ja informaatio-ohjauksen avulla. Opetushallitus laatii opetussuunnitelman ja tutkinnon perusteet maahanmuuttajien yleissivistävään koulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen sekä opetussuunnitelmasuositukset aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen ja luku- ja kirjoitustaidon opetukseen. Maahanmuuttajien opetusta ja koulutusta ohjaavat seuraavat määräykset ja suositukset löytyvät Opetushallituksen sivuilta www.oph.fi kohdasta Opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet tai www.edu.fi /maahanmuuttajat → opetussuunnitelmat. Alla olevasta kuvasta selviää % osuus vieraskielisten hakijoiden määrä kaikista hakijoista.

Vuosi	2000	2005	2 006	2007	2008*	2009	2010
Hakijoita	1 559	2 084	2 355	2 376	2 240	2 791	3 153
Hyväksytyt	773	1 046	1 172	1 174	(999) 1 335	(1 173) 1 547	(1 306) 1 508 1 693
% vieraskielisistä Hyväksytyt	50	50	50	49	(45) 60	(42) 55	(41) 48, 54 %
% kaikista hakeneista	2,9	4,1	4,4	4,4	3,9	4,5	4,7 %
Kasvu hakijamäärään: 2000–2010 100,5 %							
Edellinen vertailuvuosi %		13	0,9	13	- 5,7	24,5	13 %
Kasvu hyväksytyihin: 2000–2009 100,1 %							
Edellinen vertailuvuosi %		35,3	12,0	0,2	13,7	15,9	9,4 %

Lähde: WERA web-raportointipalvelu ja KOULUTA

4.1 Tutkinnon suorittaminen näyttötutkintona

Vaikka tutkintotilaisuuksien suorittaminen ei edellytäkään pohjakoulutusta, käytännössä useat tutkinnon suorittajat osallistuvat tutkintoon valmistavaan koulutukseen ennen tutkintotilaisuutta, koska kirjallisesti mitattavat tietopuoliset osiot edellyttävät yleensä ohjattua valmentautumista. Ammatilliset oppilaitokset ja ammattiopistot järjestävät tutkintotilaisuuksiin valmistavaa koulutusta. (*Honka, Lampinen & Vertanen (toim.) 2000, s.28 - 29.*)

Näyttötutkintoon liittyvät tutkintotilaisuudet ovat sellaisia käytännön työtehtäviä, jotka mittaavat mahdollisimman monipuolisesti ammattitaitoa. Tutkintotilaisuus muodostuu yleensä useammasta osasuorituksesta ja niihin liittyvistä kirjallisista osioista. Tutkintotilaisuudet pyritään suorittamaan työelämässä todellisissa työtilanteissa, ei laboratoriomaisessa oppilaitosympäristössä. Koska aina ei kaikilla aloilla ole mahdollista suorittaa kaikkia tutkintotilaisuuksia todellisen työn yhteydessä, on järjestettävä erillisiä tutkintotilaisuuksia esimerkiksi oppilaitoksessa. (*Honka, Lampinen & Vertanen (toim.) 2000, s.28.*)

Olen huomannut että opiskelijan on vaikea kertoa omasta ammattiosaamisestaan jos ammattikieli ei ole vielä hallussa eikä opiskelija tunne suomalaisia käytäntöjä. Olen ollut vastaanottamassa maahanmuuttaja opiskelijan tutkinnonsuoritusta jossa opiskelija on tehnyt ennen tutkinnon suorituksen alkua työsuunnitelmat ja kustannuslaskelmat tehtävästä suorituksesta. Ongelmana on ollut kirjallinen osuus, jossa opiskelija joutuu kertomaan tutkintokohteesta, tehtävästä työstä (työvaiheet), kehittämiskohteista, työturvallisuudesta ja työssä käytettävistä välineistä, kustannuslaskelmat ovat suomenkielisiä (Ratu:t) ja monesti vieraskielisten vaikeasti ymmärrettäviä.

Opetushallituksen asettamat, työnantajien, työntekijöiden, opettajien ja tarvittaessa itsenäisten ammatinharjoittajien edustajista koostuvat tutkintotoimikunnat vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta sekä antavat tutkintotodistukset. Tutkintotoimikunnat tekevät sopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä koulutuksen järjestäjien ja tarvittaessa muiden yhteisöjen ja säätiöiden kanssa. Näyttötutkintoja ei saa järjestää ilman voimassa olevaa, tutkintotoimikunnan kanssa solmittua järjestämissopimusta. (*Näyttötutkinnon perusteet 2007, s.5.*)

4.2 Tutkinnonsuorittaminen ja arviointi

Uuden opetussuunnitelman mukaan oppilaan arvioinnin tulee aina pohjautua asetettuihin tavoitteisiin siihen, mitä koulussa opetetaan. Arviointi nähdään kokonaisuutena, jossa huomiota kiinnitetään erityisesti jatkuvan palautteen antamiseen sekä yhteistyöhön opettajien kanssa. Maahanmuuttajien arvioinnissa tulee myös ottaa huomioon oppilaan tausta ja vähitellen kehittyvä suomen kielen taito. Itse arvioinnilla osana jatkuvaa arviointia on merkittävä tehtävä oppilaan oppimisprosessissa. Arviointi jaetaan opintojen aikana annettavaan arviointiin ja päättöarviointiin.

Maahanmuuttajaoppilaiden kohdalla on käytettävä monipuolisia, joustavia ja oppilaan tilanteeseen soveltuvia arviointimenetelmiä, jotta oppilas pystyy osoittamaan osaamisensa suomen kielen puutteista huolimatta. Maahanmuuttajaoppilaiden kohdalla onkin käytetty tavallisten kokeiden lisäksi tai sijasta suullisia kokeita tulkin avustuksella tai oppilaan omalle äidinkielelle käännettyjä kokeita. Toisinaan oppilailla on sanakirjan käyttö ollut sallittua. Mainitut järjestelyt ovat ajoittain kuitenkin johtaneet oppilaan vääristyneeseen kuvaan omasta osaamisestaan ja samalla heikentäneet motivaatiota opiskella suomen kieltä. Tämä saattaa päättöarvioinnin kohdalla johtaa oppilasta harhaan; hyvät arvosanat todistuksessa eivät takaa sitä, että jatko-opinnoissa tarvittavat ja vaadittavat tiedot olisivat hallinnassa suomen kielellä, kuten annetut arvosanat virheellisesti saattavat antaa ymmärtää.

4.3 Koejärjestely ja arviointi

Oppimisen osoittaminen on vaikeaa monelle maahanmuuttajataustaiselle opiskelijalle, joka painii sanaston omaksumiseen ja kirjalliseen tuottamiseen joka painii sanaston omaksumiseen ja kirjallisen tuottamiseen ongelmien kanssa. Työn jälki- hitsaussauma tai juhkakampaus- voi olla moitteeton, mutta itse työprosessin kielellinen kuvantaminen ja sitä kautta kirjallisista kokeista suoriutuminen voi olla todella vaikeaa. Vaikeuksia voi olla kysymysten ymmärtämisessä tai yhtäläillä omien vastausten tuottamisessa.

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan maahanmuuttajien ”tietoja ja taitoja tulee arvioida sellaisella menetelmällä, että mahdollinen kielitaidon puutteellisuus ei vaikuta arvosanaan heikentävästi.” (*Karoliina Kuisma, Vantaan kaupunki s.52*)

Koska monen opiskelijan suullinen kielitaito on kirjallista sujuvampi ja puheentuotto jouhevaa, on osassa oppilaitoksissa tarjottu mahdollisuus suorittaa tentit suullisesti. Jos opiskelijan vastausta on vaikeaa tulkita, voi opettaja pyrkiä pyytämään tarkennusta. (*Karoliina Kuisma, Vantaan kaupunki s.52*)

Joissain oppilaitoksissa on myös mahdollista vastata koikysymyksiin omalla äidinkielellä. Kielivalikoima riippuu opettajien kielitaidosta. Tämä helpottaa kokeista suoriutumista, mutta toisaalta ei edesauta sanaston omaksumista, jota voidaan pitää keskeisenä ammattitaidon osa- alueena. (*Karoliina Kuisma, Vantaan kaupunki s.53*)

Vuorovaikusta tarkasteltaessa on hyvä pitää mielessä sen vastavuoroisuus. Myös opetushenkilöstö on hyödyllistä miettiä koikysymysten asettelun selkeyttä ja panostaa omaan ilmaisuunsa ymmärrettävyyteen etenkin kirjalliset koi kysymykset ovat usein tiiviiden lause rakenteiden vuoksi melko vaikeaselkoisia. (*Karoliina Kuisma, Vantaan kaupunki s.53*)

4.4 Tutkinnonsuorittamiseen ja maahanmuuttajien opetukseen liittyvät haasteet

Erilaisia opiskelijoita, opettajia ja muuta henkilökuntaa vilisevässä oppilaitoksessa on todellinen haaste tunnistaa ihmisten erilaisuus, korostamatta sitä, puuttua epäkohtiin, lisäämättä ristiriitoja, edistää yhdenvertaisuutta, kuitenkin lisäämättä epätasa-arvoa ja hyödyntää oppilaitoksen moninaisuutta, saattamatta ketään silmätikuksi. Työ edellyttää yhteistyötä ja säännöistä sopimista. Lisäksi jokaiselta tarvitaan rauhallisen harkitsevaa suhtautumista erilaisiin tulkintoihin tilanteista, sitoutumista avoimeen keskusteluun ja

rohkeutta tarttua epäkohtiin. Toteutuessaan moninainen työ- ja oppimisyhteisö on kaikille antoisampi, viihtyisämpi ja oikeudenmukaisempi. (Salmenkangas 2005: 80.)

Opettajan tärkein tehtävä on kiinnittää huomio omaan puheilmaisuunsa sekä siihen että asia tulee varmasti ymmärretyksi. Opettajan on pystyttävä puhumaan selkeästi, hänen tulee käyttää helposti ymmärrettävää suomenkieltä eli selkokieltä.

Opettaja toimii yhteisymmäryksen rakentajana suomalaisten opiskelijoiden ja maahanmuuttajien välillä väärinkäsitysten välttämiseksi. Maahanmuuttajan huonosta suomenkielentaidosta johtuvat suurimmat väärinkäsitykset sekä opetuksellisesti että kommunikoidessa toisten opiskelijoiden kanssa.

Opettajan on tehtävä selväksi jo opiskelun alkuvaiheessa täsmällisyyden, aikataulujen ja kellonaikojen tärkeys: koulu alkaa kello 8.00 ei 8.15.

Palautteen antamisessa on oltava varovainen sillä moni vieraskielinen ei ole tottunut saamaan suoraa palautetta omasta toiminnasta vaan pitää sitä jopa loukkaavana. Olenkin kokenut parhaaksi käydä opetuspalautteen läpi kahden kesken opiskelijan kanssa.

Opiskelijalle on hyvä kertoa että opettajilla ja muulla henkilökunnalla on vaihtolovelvollisuus oppilaisiin koskevilla asioilla, eli oppilas voi kertoa opiskelua vaikeuttavasta henkilökohtaisesta asiasta muiden siitä kuulematta.

4.5 Kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Opetussuunnitelman perusteisiin sisältyy kielitaidon tasojen kuvausasteikko, jota voidaan käyttää sekä tavoitteiden asetteluun että arvioinnin ja itsearvioinnin välineenä suomi toisena kielenä -oppimäärän ja vieraiden kielten opetuksessa.

Kuvausasteikko jakautuu kolmeen päätasoon (A, B ja C) ja nämä puolestaan alatasoihin: A1 ja A2 (perustasot), B1 ja B2 (itsenäisen kielenkäyttäjän tasot) ja C1 ja C2 (taitajan tasot). Alatasot jakautuvat vielä tarkempiin kuvauksiin, joista esimerkkinä suomi toisena kielenä päättöarvioinnin hyvän osaamisen kriteeri B1.1 – B1.2. Liitteet 1 ja 2.

4.6 Opiskeluun liittyvät ongelmat

Maahanmuuttajien määrät tulevat todennäköisesti kasvamaan ammatillisessa peruskoulutuksessa. Silloin on keskeistä suomi tai ruotsi toisena kielenä –opetuksen järjestäminen. Opetussuunnitelman perusteet mahdollistavat erilaisia suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetuksen järjestämistapoja. Kielitaitotasonsa mukaisesti opiskelija voi suorittaa suomen tai ruotsin kielen opintoja joko äidinkielen oppimäärän mukaan tai toisen kielen opintojen ja tavoitteiden mukaan. Sisällöllisesti suomen tai ruotsin kielen opiskelu painottuu ammattiaineiden keskeisen sanaston opiskeluun. Se onkin luonnollinen tapa yhdistää kielen ja ammatillisten sisältöjen opiskelua.

Oppilaitoksista 43:ssa käytettiin valintamenettelyjä, joiden avulla kartoitettiin hakijan suullinen ja kirjallinen suomen kielen taito. Hakijalla teetettiin tavallisimmin haastattelun lisäksi suomen kielen tasotesti, tai hakijan tuli esittää kielitaitotodistus.

Opetussuunnitelman perusteissa ei siis määrätä opetuksen järjestelyistä, vaan niistä voidaan päättää oppilaitoskohtaisesti tarpeen ja resurssien mukaan. Opetuksen järjestämisessä ratkaisut ovatkin tavallisesti hyvin yksilöllisiä, ja oppilaitosten välillä on suuria eroja.

4.7 Maahanmuuttaja opiskelun vaikeudet

Ammatillisessa peruskoulutuksessa on mahdollista tarjota myös maahanmuuttajien äidinkielen opetusta tosin opetus on vähäistä eikä siitä ole olemassa tilastoja.

Moni vieraskielisistä opiskelijoista on käynyt suomalaisen peruskoulun ja siirtynyt ammatilliseen koulutukseen yhteishaun kautta. Mukana on kuitenkin myös sellaisia maahanmuuttajia, joiden maassaoloaika on lyhyt ja opiskeluvalmiudet koulutustaustan erilaisuudesta johtuen melko heikot. He tulevat opiskelemaan joustavan valinnan kautta. Maahanmuuttajaopiskelijat ovat usein keskiverto-opiskelijaa iäkkäämpiä, ja heillä jo kielitaidon kartuttamiseen menee oma aikansa. (*Kuisma 2001, s. 7.*)³

5 Kokemuksia opettaessa maahanmuuttaja opiskelijoita

Maahanmuuttaja opiskelijaa opettaessa olisi hyvä että opettaja, joka heitä opettaa osaisi jonkin verran maahanmuuttajien kieltä. Ongelmaksi muodostuu ainakin se että mikäli on monta kansallisuutta omaavaa opiskelijaa, ei voi edellyttää, että jos luokassa on esimerkiksi kymmentä eri kieltä omaavaa opiskelijaa, opettaja hallitsisi kaikkia kieliä. Maahanmuuttajien kanssa on puhuttava rauhallisesti ja vain yhdestä asiasta kerrallaan.

Opetuksessa apuna on käytettävä erilaisia havaintovälineitä ja – materiaaleja, joita voisivat olla esim. kuvat ja esineet käsiteltävistä asioista. Opiskelijoille on hyvä kertoa että on suotavaa kysyä jos ei ymmärtänyt asiaa tai sanaa.

Omaakohtaisia kokemuksia minulla on erilaisista oppilaista viimekeväältä opettaessani rakennuspuolen opiskelijoille teoriaa. Oppilaista kaksi oli ulkomaalaista ja muutenkin ryhmän koko oli aika suuri eli 25 oppilasta. Maahanmuuttajien apuna käytin tietokonetta josta he kävivät googlen avulla kääntämässä suomenkielisiä sanoja tai lauseita. Maahanmuuttajille annoin kansioden lisäksi sähköisessä muodossa olevaa materiaalia johon he saivat tutustua etukäteen illalla tai tunnin aikana.

Kokeiden kanssa oli aikamoinen ongelma. Aluksi tulkit käänsivät kokeet mutta se ei ollut paras ratkaisu, koska he eivät ymmärtäneet rakentamisesta juuri mitään ja siksi rakennusalan termit olivat vaikeita käännettäviä tulkille. Vaihtoehdoksi tuli tulkin ja oppilaan kanssa käytävä suullinen koe, jossa koe käytiin suullisesti läpi ja oppilas kirjoitti vastauksen paperille tai kertoi vastauksen, jonka tulkki käänsi suomeksi.

6 Työelämään sopeutuminen ja työllistyminen

Kielitaidon puutteet ovat keskeisiä työllistymisen esteitä. Auttava suomen kielen taito on työelämässä lähes välttämätön. Joitakin työpaikkoja on tarjolla, joissa kielitaitoa ei tarvita, mutta kunnollinen sopeutuminen työyhteisöön vaatii kohtuullista kielenhallintaa. Esimerkiksi hoitoalalla maahanmuuttajien työllistyminen kilpistyy työnantajien mukaan useimmiten puutteelliseen kielitaitoon. *Tehyn selvityksen mukaan*

riittämätön kielen hallinta koetaan vakavana uhkana potilasturvallisuudelle. Kainuussa asuvien maahanmuuttajien mielestä suurin työllistymisen este on kielitaidon puute. Työttömyysaste on korkea - kielitaidon puute ja ammatillisen osaamisen vajeet ovat työllistymisen esteinä.

PTT: n tutkimus kartoitti kyselyllä myös maahanmuuttajien työkykyä. Työssä olevista maahanmuuttajista *hyvä tai erinomainen työkyky* oli tutkimuksen mukaan 91 prosentilla. Lukema on sama kuin valtaväestön palkansaajilla. Kyselyyn vastanneiden työttömien maahanmuuttajien työkyky oli vähintäänkin *hyvä* 76 prosentilla, kun vastaava lukema koko väestön työttömillä on 61. Tutkimukseen vastanneista työttömistä maahanmuuttajista liki kaikki olivat myös työhaluisia. Tuloksista voi Yleisradion mukaan päätellä, että moni työtön maahanmuuttaja pärjäisi työelämässä mainiosti, jos vain löytäisi työpaikan.

Työvoimaan kuuluvista maahanmuuttajista viidennes on työttömänä. Vuoden 2008 lopulla Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen tutkimuksen mukaan Suomessa on käyttämättä noin 20 000 maahanmuuttajan työvoimareservi. Tämän työvoiman rekrytointi, sekä työperäisen maahanmuuton lisääminen helpottaisi tutkimuksen mukaan työmarkkinoilla niitä ongelmia joita väestön ikääntymisen uskotaan aiheuttavan.

Maahanmuuttajat tarvitsevat työhön perehdyttämistä kuitenkin huomattavasti enemmän kuin kantaväestöön kuuluvat, eikä sitä ole aina järjestetty riittävästi muun muassa kustannusten pelossa. PTT: n raportti kehottaakin pohtimaan keinoja, joilla työnantajaa voisi tukea maahanmuuttajien perehdytyksessä. Työllistyminen kun on kaikkien yhteinen etu.

6.1 Työhön perehdyttäminen - mitkä tiedot ovat tärkeitä erityisesti maahanmuuttajalle?

Työpaikalle tulevan maahanmuuttajan on opittava monenlaisia työpaikan käytäntöjä. Työpaikkaohjaajalla onkin suuri vastuu selvittää työhön perehdyttämävaiheessa tulijalle sekä virallisen että epävirallisen organisaation toimintatapoja ja pelisääntöjä. Monia ns. kirjoittamattomia sääntöjä ja toimintatapoja noudatetaan yleensä niitä sen kummemmin pohtimatta. Siksi myös suomalaisten työntekijöiden on usein vaikea kertoa niistä kysyttäessä.

(<http://www.salpaus.fi/material/maahanmuuttajat.pdf> 1.4.2011)

Maahanmuuttajia ohjattaessaan työpaikkaohjaajan olisikin ensin itse tunnistettava oman työpaikan arkipäivän toimintaan liittyvät kirjoittamattomat säännöt ja sellaiset toimintatavat, jotka ovat suomalaisille työntekijöille itsestäänselvyksiä, mutta joista maahanmuuttajataustaisen työntekijä ei olekaan selvillä. Maahanmuuttajataustaiselle työntekijälle tulisi kertoa enemmän taustatietoja organisaatiosta, erilaisista säännöistä ja määräyksistä sekä noudatettavista toimintatavoista kuin suomalaiselle työntekijälle. Siksi perehdyttämiseen joutuu myös käyttämään enemmän aikaa. Nyrkkisääntönä voi pitää, että työpaikkaohjaajan tulisi varata maahanmuuttajataustaisen työntekijän perehdyttämiseen ja ohjaukseen aikaa keskimäärin 1,5 kertaa enemmän kuin suomalaisen kanssa. Tämä ajankäyttö yleensä maksaa myöhemmässä vaiheessa itse itsensä takaisin, sillä hyvä perehdyttäminen helpottaa sisäänpääsyä työpaikan toimintatapoihin ja ehkäisee usein jo ennakolta väärinkäsitysten syntymistä. Sen lisäksi, että asioista kerrotaan suullisesti, olisi hyvä olla käytössä myös kirjallisia ohjeita, joihin työntekijä voi myös omalla ajallaan perehtyä ja tarkistaa, että on ymmärtänyt ohjeistukset oikein.

Suomessa sosiaalinen kanssakäyminen työpaikalla on hyvin erilaista riippuen siitä, onko tilanne virallinen vai vapaamuotoinen. Virallisissa tilanteissa keskustelu on hyvin asia- ja tehtäväkeskeistä eikä siihen ole totuttu sisällyttämään ”turhan puhumista” (small talk). Epävirallisissa kahvitaukokeskusteluissa keskustelu on vapaampaa ja myös huulenheitto sallittua, jopa suotavaa.

Maahanmuuttajataustaisen työntekijän ei kuitenkaan ole kovin helppoa päästä mukaan vapaamuotoiseen keskusteluun. Tilannetta voi hänen kannaltaan vaikeuttaa suomalaisten työkavereiden nopeampoinen puhekielen käyttö. Myös vitsien ymmärtäminen vaatii yleensä hyvää suomen kielen taitoa. Oma-aloitteista keskustelun aloittamista vaikeuttaa usein epävarmuus siitä, mitkä ovat ns. harmittomia keskustelun aiheita Suomessa.

Suomessa saatamme pitää tunkeilevana henkilöä, joka haluaa tietää kuukausipalkkamme suuruuden tai vaihtaa kokemuksia aviopuolison käyttäytymisestä tai perhe-elämän arjesta. Yhteisöllisen kulttuuritaustan omaavalle ihmiselle kiinnostuneisuus esim. keskustelu- kumppanin perhettä kohtaan on kuitenkin luonnollinen kohteliaisuuden osoitus eikä palkasta keskustelu kaikissa maissa ole ns. sopimaton keskusteluaihe.

Maahanmuuttajataustaisella työntekijällä voi kulua pitkän aikaa ennen kuin hänelle selviää, mitä työpaikan kirjoittamattomat säännöt ovat ja mistä asioista esim. virallisissa ja epävirallisissa tilanteissa on ”sopivaa” puhua, jos hän ei saa näihin asioihin mitään opastusta.

6.2 Maahanmuuttajan työllistymisen esteet

Maahanmuuttajilla on suomalaisia useammin huonoja kokemuksia työhönottotilanteista. On viitteitä siitä, että maahanmuuttajia kohdellaan rekrytointiprosessissa epätasa-arvoisesti ja työnantajien kielteiset asenteet vaikeuttavat työllistymistä (Ahmad 2005; Ala-Kauhaluoma & Härkäpää 2006; Rintala-Rasmus & Giorgiani 2007).

Työnantajat saattavat pelätä, että maahanmuuttajatyöntekijä aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia tai maahanmuuttajan suomen/ruotsin kielen taito tai ammattitaito osoittautuu riittämättömäksi. Lisäksi työnantajat saattavat olettaa, ettei maahanmuuttaja sopeutudu työyhteisöön. Myös asiakkaiden kielteistä suhtautumista maahanmuuttajatyöntekijään saatetaan pelätä. (Arajärvi 2009.)

Toisaalta maahanmuuttajien kielitaito ja eri kulttuurien tuntemus on näyty etuna työnsaannissa (Rintala-Rasmus & Giorgiani 2007).

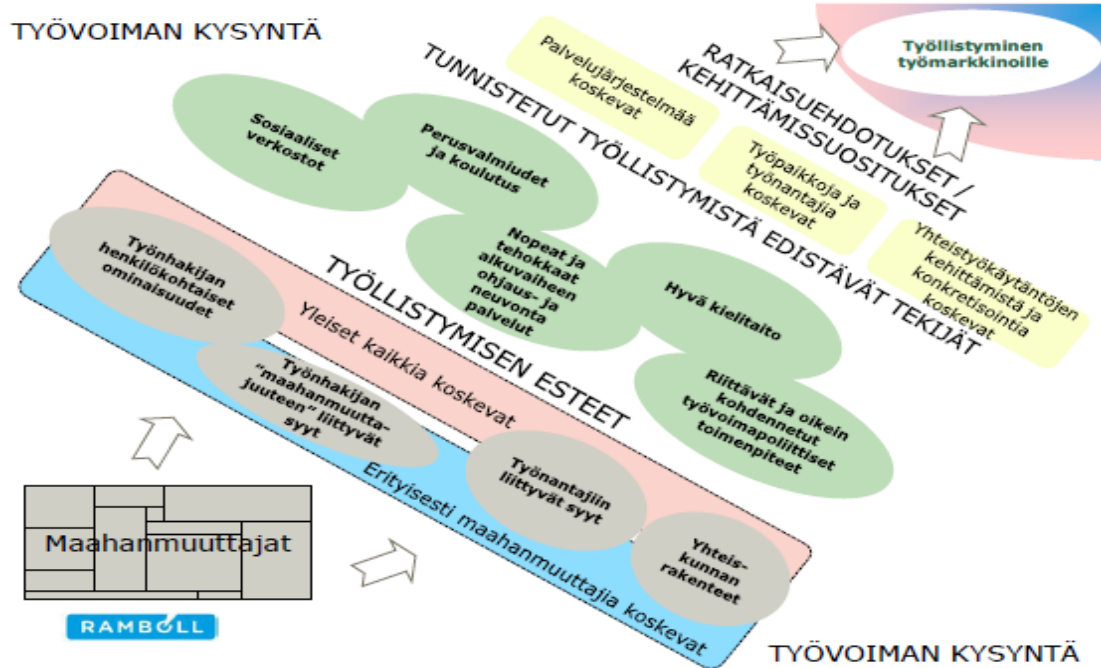
Maahanmuuttajien työttömyysriski on kantaväestön työkäisiä suurempi. Maahanmuuttajien epävakaa työura koostuu monesti useista peräkkäisistä työ- ja työttömyysjaksoista. Suomen tulevaa työvoiman tarvetta on tarkasteltu monissa viimeaikaisissa tutkimuksissa ja selvityksissä (esim. Heikkilä & Pikkarainen 2008; Joronen 2005b; Tuomaala & Torvi

Maahanmuuttajien työllistymiseen vaikuttavat mm. työmarkkinatilanne maahantuloajankohtana, maassa asuttu aika, kansallisuus ja maahan tulon syy. Hyvä kielitaito, Suomessa hankittu koulutus ja sosiaaliset verkostot ovat muita keskeisiä työllistymistä edistäviä tekijöitä. (Esim. Forsander 2002; Forsander & Alitolppa-Niitamo 2000; Jaakkola 2000.)

Naiset työllistyvät keskimäärin heikommin kuin miehet, erityisesti musliminaisten työllistymisen on todettu olevan vaikeaa. Eräiden tutkimusten mukaan sukupuolten väliset erot kuitenkin tasoittuvat pitkällä aikavälillä (Forsander 2007a).

Naisten heikompaan asemaan työmarkkinoilla vaikuttavat muun muassa koulutus, kielitaito, syrjintä ja ikä. Monissa maahanmuuttajaryhmissä osallistumista työmarkkinoille vaikeuttaa lisäksi lasten hoitaminen kotona sekä erilaiset sukupuolijärjestelmät ja ammatilliset hierarkiat. (Martikainen & Tiilikainen 2007.)

Maahanmuuttajien työllistymisessä on alueiden välisiä eroja. Työllistymisen kannalta paras tilanne on viime vuosina ollut Ahvenanmaalla, missä peräti kaksi kolmannesta sinne vuonna 2002 muuttaneista maahanmuuttajista oli löytänyt itselleen työpaikan maahanmuuttovuotensa loppuun mennessä. Uudellamaalla työpaikan löytyminen muuttovuonna oli harvinaisempaa (42 %). Heikointa työllistyminen oli Kainuussa (15 %), missä yleinen työllisyystilanne on ollut muutenkin vaikea. (Heikkilä & Pikkarainen 2008.)

Kuva esittää maahanmuuttajan työllistymisen esteitä ja edistäviä tekijöitä. Lähde: Alpo Työllistymisen Esteet – selvitys.

6.3 Työllistymistä edistävät tekijät

Keskeisin työllistymiseen vaikuttava tekijä on työvoiman kysyntä, mihin vaikuttaa globaali, kansallinen, alueellinen ja paikallinen talouskehitys. Taloustilanteen luomissa puitteissa työllistämistä edistäviä tekijöitä voidaan ryhmitellä viiteen osa-alueeseen.

Kuva esittää työllistymistä edistäviä tekijöitä. Lähde: Alpo Työllistymisen Esteet – selvitys.

Näihin osa-alueisiin sisältyy kuhunkin joukko asioita, joista keskeisimmät on estetty alla.

1) Hyvä kielitaito

- Vähintään kohtalainen suomen tai ruotsin kielen puhetaito vaikuttaa positiivisesti työllistymiseen.
- Työllistymisen kannalta kielen ymmärtäminen on puhe- ja kirjoitustaitoa jonkin verran tärkeämpi tekijä.
- Kielitaidossa kyse ei ole vain työssä pärjäämisestä, vaan myös työyhteisöön sisälle pääsemisestä ja sosiaalisten suhteiden luomisesta.

2) Perusvalmiudet ja koulutus

- Lapsina ja nuorina muuttaneet ja Suomessa koulun käyneet ovat paremmassa asemassa kuin myöhemmin tai vanhempana muuttaneet.
- Suomessa hankittu (ammattillinen) koulutus auttaa työllistymisessä (koulutustausta ei selitä työmarkkina-asemaa kuin osittain eli koulutuksen määrää tärkeämpi selittäjä on koulutuksen työmarkkina-arvo).¹⁾ Työllistymiseen vaikuttaa luonnollisesti myös se, minkä verran koulutusta työnhakijalla ylipäättänsä on (Suomessa tai muualla hankittua).²⁾

3) Sosiaaliset verkostot

- Merkittävä osa työpaikoista menee epävirallisten verkostojen kautta.³⁾

4) Nopeat ja tehokkaat (alkuvaiheen) ohjaus- ja neuvontapalvelut⁴⁾

- ”Matalan kynnyksen” – periaatteella toimivat ohjaus- ja neuvontapalvelut, jotka ovat eri perustein Suomeen tulleiden maahanmuuttajien saatavilla edesauttavat nopeaa kiinnittymistä ympäröivään yhteiskuntaan.
- Yksilöllisten tarpeiden huomioiminen ja henkilökohtainen ohjaus toimivat parhaiten (esim. ESR – rahoitetuilla hankkeilla luodut toimintamallit).
- Tarvittaessa saatavilla on omakielistä ohjausta.

5) Riittävät ja oikein kohdennetut työvoimapolitiittiset toimenpiteet

- Suuri osa ulkomaalaisiin kohdennetuista toimista on lyhytkestoista maahanmuuttajakoulutusta ja kielikoulutusta tai muuta suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään valmentavaa koulutusta.
- Ulkomaalaiset työllistyvät avoimille työmarkkinoille parhaiten samoilta toimenpiteiltä kuin suomalaisetkin. Työllistämistuilta ja ammatillisesta työvoimakoulutuksesta sijoittuminen avoimille työmarkkinoille on lähes samaa luokkaa kuin suomalaisilla.
- Erilaiset innovatiiviset ja yksilölliset tukimuodot (esimerkiksi työvalmentaja- ja kuntoutusluotsimallit) ovat hanketoiminnassa saaneet aikaan hyviä tuloksia.

Lähteet

- 1) Paananen, S (toim.) Maahanmuuttajien elämää Suomessa. Helsinki: Tilastokeskus.
- 2) Hämäläinen, K., Kangasharju, A., Pekkala, S. & Sarvimäki, M. (2005). 1990-luvun maahanmuuttajien työllisyys, tuloverot ja tulonsiirrot. Työpoliittinen tutkimus 265. Helsinki: Työministeriö. ”Tulokset kertovat Suomessa hankitun koulutuksen edistävän maahanmuuttajien työllistymistä. Keskiasteen tutkinto kasvattaa työllisyyden todennäköisyyttä 6-9 prosenttiyksiköllä ja korkea-aste 7-12 prosenttiyksiköllä. Keskiasteen tutkinnon vaikutus on maahanmuuttajilla samaa suuruusluokkaa kuin kantaväestön työttömillä ja vastavalmistuneilla. Korkea-asteen tutkinnon vaikutus työllistymisen todennäköisyyteen on puolestaan maahanmuuttajilla sama tai lievästi alhaisempi kuin mitä yllä mainituissa tutkimuksissa on raportoitu kantaväestön työttömille/vastavalmistuneille.”, Forsander, Annika (2002). Luottamuksen ehdot. Maahanmuuttajat 1990-luvun suomalaisilla työmarkkinoilla. *Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja D 39/2002*. 283s. Väestöliitto, Helsinki.
- 3) Forsander, Annika & Anne Alitolppa-Niitamo (2000). Maahanmuuttajien työllistyminen ja työhallinto – kei-tä,miten ja minne. *Työhallinnon julkaisuja* 242. 77s. Työministeriö, Helsinki.
- 4) Maahanmuuttajien työllistyminen ja kannustinloukut, Sisäasiainministeriön julkaisut 2/2009 [http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/D5A6B24123947ACEC225754C004B836E/\\$file/22009.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/D5A6B24123947ACEC225754C004B836E/$file/22009.pdf) 30 Nio, Ilkka ja Paula Sardar, Työvoimapolitiittisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuosina 2006 ja 2007, TEM analyseja, 18/2009.

7. Yhteenveto

Kehityshankkeen työt alkoivat syksyllä 2010, jolloin pääsimme yhteisymmärrykseen hankkeen aiheesta. Aiheen rakenne muotoutui nopeasti molempien osapuolten yhteisen mielenkiinnon mukaan. Päätimme käsitellä maahanmuuttajien ammatillista koulutusta ja siihen liittyviä asioita kahdesta eri näkökulmasta joista kerroimme johdannossa. Kehittämishankkeessamme pyrimme käsittelemään maahanmuuttajien oppimisprosessiin liittyviä erityispiirteitä, opetukseen liittyviä erityistarpeita sekä havainnollistamaan tilanne maahanmuuttajan kohtaamista ongelmista, joihin hän törmää uudessa ympäristössä.

Kotoutumiskaarta tutkiessa selvisi, että 14-18v. nuoret henkilöt ovat kaikkein vaikeimmassa tilanteessa maahanmuuton jälkeen. Heillä sopeutumiseen menee eniten aikaa verrattuna muihin ikäryhmiin. Nuoret ovat sen verran herkässä tilassa, että pienetkin onnistumiset ja epäonnistumiset vaikuttavat käyttäytymiseen. Maahanmuuttajia opetettaessa on otettava huomioon, että opiskelijoilta useimmiten puuttuu luonnollinen tukiverkosto ja opettajan rooliin kuuluu antaa apua ja tukea opiskelussa sekä arkielämään liittyvissä asioissa, varsinkin jos kysymyksessä on kotoutumiskoulutus tai ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus. Kehityshankkeessa tulimme siihen lopputulokseen, että kaikkein tärkeintä maahanmuuttajan kotoutumisessa suomalaisen yhteiskuntaan on riittävä kielitaito kouluttautuessa ja arkielämässä.

Haluamme kiittää Tampereen ammatillista opettajakorkeakoulua kiinnostuksesta kehityshankkeemme aihetta kohtaan, neuvoista ja tuesta, vertaisarviointiryhmäämme kommentteista sekä ohjaavaa opettajaa. Haluamme myös kiittää oppilaitoksia missä teimme havainnoiteja opettajaopiskeluun.

LÄHTEET:

Dunderfelt, T.1998. Elämänkaaripsykologia: Lapsen kasvusta yksilön henkiseen kehitykseen. Porvoo: WSOY.

M. Rätty, 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere. Tammer-Paino Oy.

Mirja-Tytti Talib 2002. Monikulttuurinen koulu. Haaste ja mahdollisuus. Hämeenlinna. Painopaikka Karisto Oy

Himberg, L., Juhani, L., Peltola, R., Näätänen, R. & Vidjeskog, J. 2000. Kehittyvä ihminen: Psykologia 2. Helsinki: Werner Söderström osakeyhtiö. Kronqvist, E-L. & Pulkkinen, M-L. 2007. Kehityopsykologia: matkalla muutokseen. Helsinki: WSOY.

Ikonen, K. & Jääskeläinen, L. 2008. Maahanmuuttajien opiskelu lukiossa. Maahanmuuttajien opiskelun tuen muodot ja tarpeet nuorten lukiokoulutuksessa vuonna 2006.

Kuusela, J., Etelälähti, A., Hagman, Å., Hievanen, R., Karppinen, K., Nissilä, L., Rönberg, U. & Siniharju, M. 2008.

Maahanmuuttajaoppilaat ja koulutus – tutkimus oppimistuloksista, koulutusvalinnoista ja työllistämisestä. Opetushallitus. Helsinki: Edita Prima. Viitattu 25.4.2009.
<http://edu.fi>, maahanmuuttajien koulutus,

http://ely.combo.fi/fi/ELYkeskukset/pohjoissavonely/Maahanmuutto/Documents/POS_ELY_Laadullinen%20haastattelututkimus_2010.pdf

Salmenkangas 2005:80

Domender 1999, s. 10- 11, Mikkola & Heino 1997, s. 5-6

Koppinen 1999, s. 73

Kosonen 1994, s. 193; Rekola 1994,6 Helsingin kaupungin opetusvirasto 1999; Talib 2002, s. 121

Kosonen 2002, s. 150

Maisa Martin, Jyväskylän yliopisto s. 189- 190

Kuisma 2001, s. 7, s. 52

Tanja Koskimäki opetusministeriö s. 10- 11, s. 15- 16

Maahanmuuttajien koulutus suomessa, opetushallitus 2005 s. 16

Honka, Lampinen & Vertanen (toim.) 2000 s. 28- 29

Näyttötutkinnon perusteet 2007, s. 5

Karoliina Kuisma, Vantaan kaupunki s. 52- 53

http://www.mll.fi/nuortennetti/monikulttuurisuus/kuka_on_maahanmuuttaja/ (1/2011)

http://www.diak.fi/files/diak_eng/Glossaries/immigrant.htm (1/2011)

<http://www.kuopio.fi/web/maahanmuuttajat/kuopion-kaupungin-maahanmuuttaja-opas> (1/2011)

<http://www.aedu.sakky.fi/tyopolku/materiaali/raportti/portaat.pdf> (1/2011)

<http://trainet.wikispaces.com/Projektit+Suomessa> (1/2011)

<http://www.salpaus.fi/material/maahanmuuttajat.pdf> <http://www.oph.fi/wera/wera> (1/2011)

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/maahanmuuttajien_koulutus (1/2011)

<http://www.yle.fi/opinportti/supisuomea/kielioppi> (1/2011)

<http://www.vsy.fi/opinto/maahanmuuttajat/index.php> (1/2011)

<http://www.peda.net/veraja/kuopio/vasta/tilastoja> (1/2011)

<http://www.infopankki.fi/> (1/2011)

http://www.tyollisyysportti.fi/linkkeja/ammatinvalinnanohjaus-ja_urasuu/ (1/2011)

[http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/D5A6B24123947ACEC225754C004B836E/\\$file/22009.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/D5A6B24123947ACEC225754C004B836E/$file/22009.pdf) (1/2011)

[http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/alpo/home.nsf/files/Kirjallisuuskatsaus_27/\\$file/Kirjallisuuskatsaus_27.4.2010.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/alpo/home.nsf/files/Kirjallisuuskatsaus_27/$file/Kirjallisuuskatsaus_27.4.2010.pdf) (1/2011)

<http://around.russianforall.ru/conf/video.php?vrt=/upload/video/rt2010/01a.wmv> (1/2011)

<http://www.tutkiva.edu.hel.fi/index.html> (1/2011)

Liitteet

Liite 1

TASOKOE A

1. Valitse oikea vastaus

Mitä kuuluu?

- Hauska tutustua.
 Kuulemiin!
 Terve!
 Kiitos hyvää.

2. Valitse sopiva sana lauseeseen

Isällä on jano. juo paljon vettä.

3. Valitse oikea vastaus.

Minä puhun

- suomea
 suomessa
 suomalainen
 suomi.

4. Valitse sana EURO oikeassa muodossa.

Se maksaa 6

5. Mikä seuraavista sanoista on suomea?

- pyöra
 talo
 kynä
 koylu

6. Valitse sopiva OLLA -verbi lauseeseen

Te olemme olette olet kurssilla.

7. Mikä seuraavista vaihtoehdoista on oikein?

Me asumme

 kerrostalossa kerrostalosta kerrostaloon kerrostaloon.**8.Valitse sana LUMI oikeassa muodossa.**Talvella sataa **9. Mikä näistä on kulkuneuvo?** ovi juna laitur silta**10.Valitse sana TALO oikeassa muodossa**Heidän on iso.**11.Valitse oikea vaihtoehto.**

Olen

 pahoillasi pahoillamme pahoillani pahoillanne.**12.Valitse sana KAHVI oikeassa muodossa**Tiina juo .**13.Valitse oikea vaihtoehto.**

Minä harrastan

 jalkapallo jalkapalloa jalkapallot jalkapallon.

14. Valitse verbi HERÄTÄ oikeassa muodossa.

Matti valitse... herätä heräsi heräilee aamulla aikaisin.

15. Valitse oikea vaihtoehto.

Minulla ei ole _____ rahaa.

jo

yhä

enää

vasta

16. Mikä vaihtoehto on oikein?

Minulla on valitse... .

17. Mikä sana ei kuulu joukkoon?

ajatella

käsittää

pohtia

miettiä

18. Valitse sopiva OLLA -verbi lauseeseen

Eilen me valitse... teatterissa.

19. Valitse sana MINÄ oikeassa muodossa.

_____ on pitkä tukka.

Minulla

Minun

Minussa

Minut

20. Valitse sana UUSI oikeassa muodossa.

Hän ajaa töihin valitse... autolla.

21. Valitse sanan NAISELLA perusmuoto.

- naiset
- nainen
- naisia
- naisemme

22. Valitse sana VIINI oikeassa muodossa

Minä pidän valitse... viiniä viinistä viinille .

23. Valitse oikea vaihtoehto.

Laitan kännykän

- taskussa
- taskuun
- taskusta
- taskulle.

24. Valitse sana MINÄ oikeassa muodossa.

naurattaa tämä elokuva.

25. Valitse sana TYTTÖ oikeassa muodossa.

Tämä on _____ laukku.

- tyttö
- tytön
- tytöt
- tytölle

26. Valitse sana TALO oikeassa muodossa

Auto on edessä.

27. Mikä lause on oikein?

- Ava ikkuna!
- Avaat ikkuna!
- Avaa ikkuna!
- Avaa ikkunan!

28. Valitse sana SUIHKU oikeassa muodossa

Käyn .

29. Valitse oikea vaihtoehto.

Minä en syö

omenan

omenaa

omena

omenat.

30. Valitse sana AHKERA oikeassa muodossa.

Tiina opiskelee ahkeralle ahkerasti ahkerassa .

31. Mikä ilmaus tarkoittaa samaa?

joka maanantai

maanantaina

maanantain

maanantaisin

maanantait

32. Valitse oikea puuttuva sana.

Hän sanoi, hän ei halua tulla meidän mukaamme.

33. Valitse oikea kielteinen lause.

Miksi sinä nukut?

Miksi sinä ei nuku?

Miksi sinä et nukkua?

Miksi sinä ei nukkua?

Miksi sinä et nuku?

34. Valitse sanan AVAIN monikko.

jäivät kotiin.

35. Mikä lauseista ei ole oikein?

- 1 Mennä elokuviin.
- 0 Me menemme elokuviin.
- 0 Mennään elokuviin.
- 0 Mennäänkö elokuviin?

36. Valitse oikea vaihtoehto.

Olen kello 12.

37. Valitse OLLA-verbi oikeassa muodossa.

Kaapissa _____ kengät.

- 0 olet
- 1 on
- 0 olemme
- 0 olen

38. Valitse oikea vaihtoehto.

Minä pyytää pyysin pyyti hänet meille kylään.

39. Valitse sana PUKU oikeassa muodossa.

En pidä tästä _____.

- 1 puvusta
- 0 pukua
- 0 puvut
- 0 pukuihin

40. Valitse oikea vaihtoehto.

Minä .

41. Mikä tarkoittaa samaa kuin YKSI NELJÄSOSA?

- 0 4.
- 1 1/4
- 0 4
- 0 1,4

42. Valitse oikea vaihtoehto.

Ole Hyvä! on sinun avaimesi.

43. Valitse sana TYÖ oikeassa muodossa.

_____ tekeminen on hauskaa.

Työt

Työmme

Työn

Työlle

44. Valitse oikea vaihtoehto.

Sulhaseni on sinusta.

45. Valitse verbistä KÄYDÄ oikea muoto.

Olisin onnellinen, jos _____ luonani useammin.

kävisin

kävisit

kävisimme

käy

46. Valitse oikea vaihtoehto.

Tupakka haisee paha pahalta pahan .

47. Valitse san HEVONEN oikeassa muodossa.

Näin paljon _____.

hevosen

hevoset

hevosia

hevosta

48. Vastaa kysymykseen; valitse verbi OPISKELLA oikeassa muodossa.

Mitä kurssilla tehtiin?

suomea.

49. Mikä sana ei kuulu joukkoon?

- rakkaus
- kuume
- pelko
- inho

50. Valitse sana SYÖDÄ oikeassa muodossa.

Lähden ulos, kun päivällisen.

51. Valitse oikea vaihtoehto.

- puolison äiti
- appi
- pappi
- anoppi

52. Valitse oikea vaihtoehto.

Mikä ei ole huonekalu?

- roskis
- sohva
- lipasto
- pöytä

53. Valitse oikea vaihtoehto.

Mikä näistä on kulkuneuvo?

- pallo
- pyöreä
- pyörä
- sänky

54. Valitse oikea vaihtoehto.

Minä mietin asiaa huomiseen.

- odotan
- ajattelen
- siirrän

55.Valitse oikea vaihtoehto.

urakka

 ryhmä hapan marja iso työ**56.Valitse oikea vaihtoehto.**

Mikä ei ole vaate?

 kello hame paita pipo**57.Valitse oikea vaihtoehto.**

Mikä ei ole hedelmä?

 peruna päärynä omena sitruuna**58.Valitse oikea vaihtoehto.**

Mikä ei ole ammatti?

 rakennusmies kokki aviomies**59.Valitse oikea vaihtoehto**

Mikä ei ole vihannes?

 peruna omena porkkana lanttu

60. Valitse oikea vaihtoehto

Mikä ei ole ryhmässä?

 0 punainen 0 sininen 0 keltainen 1 ihminen**MIKÄ LAUSE/SANA TARKOITTAÄ SAMAA KUIN ALKUPERÄINEN LAUSE/ALLEVIIVATTU SANA?****61. Alle 3-vuotiaat lapset pääsevät sisään ilmaiseksi.** 0 Alle 3-vuotiaat voivat mennä sisään heti. 0 Alle 3-vuotiaat voivat mennä sisään puoleen hintaan. 1 Alle 3-vuotiaat voivat mennä sisään ilman maksua. 0 Alle 3-vuotiaan lapsen pääsymaksu on edullinen.**62. Maija menee baariin, kun työpäivä on päättynyt.** 0 Maija menee baariin, jos työpäivä menee hyvin. 1 Maija menee baariin, kun työpäivä loppuu. 0 Maija menee baariin työpäivän aikana.**63. Tämä työ täytyy tehdä kunnolla.** 0 Tämä työ pitää tehdä heti. 1 Tämä työ pitää tehdä hyvin. 0 Tämä työ pitää tehdä nopeasti.**64. Odota minua torilla. Olen siellä kymmenessä minuutissa.** 0 Olen torilla kymmenen minuuttia. 1 Olen torilla kymmenen minuutin sisällä. 0 Tuloni torille kestää reilusti enemmän kuin kymmenen minuuttia.**65. Lauantaina meidän perhe pesee pyykkiä.** 0 Lauantaina me siivoamme. 0 Lauantaina me pesemme ikkunat. 1 Lauantaina me pesemme likaiset vaatteet.

66. Ensi viikolla minä rupean etsimään työtä.

- 0 Ensi viikolla minä ehkä saan työtä.
- 1 Ensi viikolla minä alan etsiä työtä.
- 0 Ensi viikolla minä voin etsiä työtä.
- 0 Ensi viikolla minä luultavasti etsin työtä.

67. Luulen, että hän valehtelee.

- 0 Mielestäni hän puhuu totta.
- 0 Minusta hän on avoin ja rehellinen.
- 1 Mielestäni hän ei puhu totta.

68. Juhlaan tulee paljon sukulaisia.

- 0 Juhlassa on mukana paljon ystäviä ja kavereita.
- 0 Juhlassa on paljon tuttaviamme ja työtovereitamme.
- 1 Juhlassa on paljon serkkujamme, setijamme ja tätejamme.

69. Matti on tyytyväinen autoonsa.

- 0 Matin mielestä auto on tyydyttävä.
- 1 Matista auto on ihan hyvä.
- 0 Matin mielestä auto on huono.
- 0 Matti haluaa vaihtaa autoa.

70. Menen kirjastoon ja tulen takaisin kuuden maissa .

- 0 Tulen takaisin kuudelta.
- 1 Tulen takaisin noin kello kuusi.
- 0 Tulen takaisin ennen kuutta.
- 0 Tulen takaisin kuuden jälkeen.

71. Me joudumme ostamaan uuden auton.

- 0 Haluamme ostaa uuden auton.
- 1 Meidän täytyy ostaa uusi auto.
- 0 Me suunnittelemme uuden auton ostamista.
- 0 Olemme ostaneet uuden auton.

72. Hän menee tapaamaan pomoa huomenna.

- Hän näkee huomenna naapurinsa.
- Hän keskustelee huomenna talomiehen kanssa.
- Hänellä on tapaaminen esimiehen kanssa.
- Hänellä on tapaaminen vanhan koulukaverin kanssa.

73. Kello on vartin yli kuusi.

- Kello on viittä yli kuusi.
- Kello on viisitoista yli kuusi.
- Kello on viisi yli kuusi.
- Kello on vähän yli kuusi.

74. Tehtaassa voi olla kova meteli.

- Tehtaassa on paljon työntekijöitä.
- Tehtaassa on paljon kovia ääniä.
- Tehtaassa on paljon koneita.

75. Naapuri työskentelee uimahallissa.

- Naapuri menee uimahalliin uimaan.
- Naapuri käy uimahallissa.
- Naapuri rentoutuu uimahallissa.
- Naapuri on työssä uimahallissa.

76. Tämä kakku maistuu herkulliselta.

- Kakku on oikein hyvää.
- Kakku tuskin on hyvää.
- Kakku on uunissa.
- Syön kakkua.

77. Minun päätä särkee.

- Pääni on sekaisin.
- Päässäni on hattu.
- Pääni on kipeä.
- Päässäni on haava.

78. Minä en jaksa enää syödä.

Minulla on nälkä, mutta en voi syödä.

Vatsani on kipeä.

Vatsani on täynnä.

79. Me harrastamme liikuntaa.

Me ajamme autoa.

Me uimme, juoksemme, kävelemme ja pyöräilemme.

Me teemme käsitöitä.

80. Minä palaan illalla.

Minä menen nukkumaan illalla.

Minä tulen takaisin illalla.

Minä matkustan pois illalla.

Tasokoe B

1. Valitse oikea vaihtoehto

Mirja on työssä

tehtaassa.

tehdaassa.

tehtassa.

tehdassa

2. Valitse verbi TAVATA oikeassa muodossa.

Minä isoäitini joka sunnuntai.

3. Mikä lause tarkoittaa samaa kuin alkuperäinen lause?

Kuiskaa se minulle.

Sano se minulle hiljaa.

Älä kerro sitä minulle.

Anna se minulle.

Kuuntele minua.

4. Valitse verbi PAETA oikeassa muodossa.

He viime vuonna kotimaastaan.

5. Mikä lause on oikein?

Kolme miestä istuvat puiston penkillä.

Kolme miestä istuu puiston penkillä.

Kolme miestä istumassa puiston penkillä.

Kolme miestä istutaan puistonpenkillä.

6. Valitse sana RASVATON oikeassa muodossa.

Hän pitää rasvallisesta rasvattomasta rasvaisesta jogurtista.

7. Mikä sana ei kuulu joukkoon?

- jo
- nyt
- äsken
- hiljaa

8. Valitse oikea vaihtoehto.

Vietin loman Kreikassa. Haluaisin mennä uudestaan ensi kesänä.

9. Valitse oikea vaihtoehto.

Minulla on aina matkapuhelin

- kanssa
- luona
- mukana
- mukaan.

10. Mikä verbimuoto on oikein?

Mikä täällä tuoksu näin hyvältä?

Äiti pullaa.

11. Valitse oikea vaihtoehto.

Puhuimme eilen siitä miehestä _____ ajoi kolarin.

- mikä
- että
- joka
- kun

12. Valitse sana RUOTSI oikeassa muodossa

Suomi voitti jääkiekossa.

13. Mikä verbimuoto on oikein?

Kun Tiina _____ kymmenen kilometriä, hän pysähtyi lepäämään.

- juoksi
 oli juossut
 juoksee
 on juossut

14. Valitse oike vaihtoehto.

Minun valitse... osoiteeni osoitteeni osoiteni on Mäkikuja 8.

15. Valitse oikea vaihtoehto.

Tutustuin Monacossa moniin

- rikkaat turistit
 rikkaat turisteihin
 rikkaisiin turisteihin.
 rikkaaseen turistiin.

16. Valitse sana POIKA oikeassa muodossa.

Meidän on musta tukka.

17. Valitse sana VELI oikeassa muodossa.

Minä rakastan minun _____ .

- veljeäni
 veliä
 veljeeni
 veljeääni

18. Valitse sana UIMINEN oikeassa muodossa.

Marja harrastaa .

19. Mikä tarkoittaa samaa kuin järjestysluku 31. ?

- kolmaskymmenesensimmäinen
 kolmekymmentäyksi
 kolmekymmentäensimmäinen
 kolmaskymmenesyksi

20. Mikä verbimuoto on kohtelias.

Minä ilmoittautua tälle kurssille.

21. Mikä sana ei kuulu joukkoon?

kuusi

kuha

paju

koivu.

22. Valitse oikea verbimuoto.

Suomessa valitse... juovat juodaan juomaan paljon kahvia.

23. Mikä lauseista on oikein?

Tarkistaa kotitehtävät!

Tarkistakaa kotitehtävät!

Tarkistako kotitehtävät!

24. Valitse pronomini ME oikeassa muodossa.

Odottakaa !

25. Mikä lause tarkoittaa samaa kuin alkuperäinen lause?

Me juotiin eilen viiniä.

Me joimme viiniä.

Meidän täytyi juoda viiniä.

Me olemme juomassa viiniä.

Me olemme juoneet viiniä.

26. Valitse sana HIDAS oikeassa muodossa.

Kilpikonna on kuin jänis.

27. Valitse oikea vaihtoehto.

Kun pöytä katettiin, aloimme syödä.

Kun pöytä on katettu, aloimme syödä.

Kun pöytä katetaan, aloimme syödä.

Kun pöytä oli katettu, aloimme syödä.

28. Valitse sana KORKEA oikeassa muodossa

Missä on Euroopan verot.

29. Mikä lause tarkoittaa samaa kuin alkuperäinen lause?

Me yritimme haukata liian ison palan.

Me söimme liikaa.

Meillä oli tosi iso nälkä.

Me otimme liian suuren tehtävän.

Me söimme myös toisten ruoat.

30. Valitse sanat TÄMÄ ja AAMU oikeassa muodossa.

Kaikki meni pieleen tänä aamua tänä aamuna tässä aamuna .

31. Valitse oikea vaihtoehto.

Laita musiikki hiljemmalle!

Laita musiikki hiljaa!

Laita musiikki hiljimmalle!

Laita musiikki hiljempi!

32. Valitse verbi JUODA oikeassa muodossa.

Hän jäi ravintolaan .

33. Mikä lause tarkoittaa samaa kuin alkuperäinen lause?

Syömme parhaillaan äitini leipomaa kakkua.

Syömme huomenna kakkua, jonka äiti on ostanut leipomosta.

Syömme nyt kakkua, jonka äitini on itse leiponut.

Syömme nyt äidin kanssa kakkua, jonka olemme yhdessä leiponeet.

Syömme huomenna äidin kanssa kakkua, jonka minä olen leiponut.

34. Valitse verbi LAULAA oikeassa muodossa.

Minä olen huono .

35. Valitse oikea vaihtoehto.

0 Jos munia keitetäisiin vähemmän aikaa, ne eivät olisi vielä kypsiä.

1 Jos munia olisi keitetty vähemmän aikaa, ne eivät olisi vielä kypsiä.

0 Jos munia keitettiin vähemmän aikaa, ne eivät olisi vielä kypsiä.

0 Jos munia on keitetty vähemmän aikaa, ne eivät olisi vielä kypsiä.

36. Valitse sana VAIMO oikeassa muodossa

Hän erosi kuukausi sitten.

37. Mikä lause tarkoittaa samaa kuin alkuperäinen lause?

Älä nuolaise ennekuin tipahtaa!

0 Älä syö kaikkea!

0 Älä tule ruokapöytään, ennen kuin ruoka on valmista!

0 Älä ajattelekaan sellaista!

1 Älä iloitse ennen kuin asia on varma!

38. Valitse verbi PUHUA oikeassa muodossa..

Kieliä oppii puhumatta puhumalla puhella .

39. Mikä lause tarkoittaa samaa?

Sinun on soitettava kotiin.

0 Sinun olisi hyvä soittaa kotiin.

1 Sinun täytyy soittaa kotiin.

0 Sinä voit soittaa kotiin, jos haluat.

40. Valitse oikea vaihtoehto.

0 Ravintolassa istuva mies lähti kotiin.

1 Ravintolassa istunut mies lähti kotiin.

41. Valitse oikea vaihtoehto.

Minulla on kiire! Ota minuun yhteyttä

0 alempana

0 taaempana

0 kauemmin

1 myöhemmin.

42. Mikä alla olevista kirjainjonoista ei ole mikään suomen kielen sanan perusmuoto tai taivutusmuoto?

sekin

säkin

sökin

sukin

43. Valitse oikea vaihtoehto.

Näillä uusilla _____ on hyvä juosta.

makkareilla

päikkäreillä

lenkkareilla

44. Valitse oikea vastaus.

Miksi sinä teet työtä?

Saatuani rahaa.

Saadessani rahaa.

Saadakseni rahaa.

Saamalla rahaa.

45. Mikä lause tarkoittaa samaa kuin alkuperäinen lause?

Samalla kun Liisa syö, Mikko tiskaa.

Liisan syödessä Mikko tiskaa.

Liisan syötyä Mikko tiskaa.

Mikon syötyä Liisa tiskaa.

Mikon syödessä Liisa tiskaa.

46. Mikä lause tarkoittaa samaa kuin alkuperäinen lause?

Ihmisten ystävällisyys ilahduttaa minua.

Toivon, että ihmiset ovat ystävällisiä minulle.

Olen iloinen, kun ihmisillä on ystäviä.

Tulen iloiseksi, kun ihmiset ovat ystävällisiä minulle.

47. Valitse oikea vaihtoehto.

märkä lumisade

 ranta rinta räntä**48. Valitse oikea vaihtoehto**

suurin osa ryhmästä

 enemmistö enintään vähintään vähemmistö**49. Valitse oikea vaihtoehto**

sallia

 antaa lupa pyytää lupa evätä lupa**50. Valitse oikea vaihtoehto.**

Mikä seuraavista on leipää?

 korvapuusti leivos sämpylä**51. Valitse oikea vaihtoehto**

Mikä sana ei ole ryhmässä?

 olennainen tärkeä haitallinen keskeinen

52. Valitse oikea vaihtoehto

Mikä sana ei ole viljaa?

 1 tilli 0 kaura 0 vehnä 0 ruis**53. Mitä ovat vanha vaate, banaanin kuori, tyhjä lasipurkki, ja käärepaperi?** 0 tuotteita 1 jätteitä 0 hyödykkeitä**MIKÄ LAUSE/SANA TARKOITTAÄ SAMAA KUIN ALKUPERÄINEN LAUSE/ALLEVIIVATTU SANA?****54. Nadia kirjoittaa virheettömästi.** 1 Nadia kirjoittaa suomea oikein 0 Nadia kirjoittaa suomea väärin 0 Nadian tekstissä on paljon virheitä.**55. Toisinaan me käymme ravintolassa syömässä.** 0 Me emme koskaan syö ravintolassa. 1 Me syömme ravintolassa joskus. 0 Me syömme ravintolassa usein.**56. Meidän matka etenee hyvin.** 0 Meidän matka on oikein mukava. 1 Meidän matka sujuu hyvin. 0 Meillä on ongelmia matkalla.**57. Johtaja osallistuu huomenna palaveriin.** 1 Johtaja on mukana palaverissa. 0 Johtaja suunnittelee palaverin. 0 Johtaja ei pääse mukaan palaveriin.

58. Olin eilen varomaton ja aiheutin kolarin.

- 1 Eilinen kolari oli minun syytä.
- 0 Näin eilen kolarin.
- 0 Olin eilen kolarissa.

59. Minä noudan paketin huomenna.

- 0 Huomenna vien paketin.
- 0 Huomenna lähetän paketin.
- 1 Huomenna haen paketin.

60. Huomisesta alkaen sää viilenee.

- 0 Huomenna lämpötila laskee.
- 1 Huomenna lämpötila alkaa laskea.
- 0 Huomenna lämpötila nousee.
- 0 Huomenna lämpötila alkaa nousta.

61. Mies suuttui ja poistui paikalta.

- 0 Mies tuli vihaiseksi ja vaihtoi paikkaa.
- 0 Mies tuli vihaiseksi ja aloi huutaa.
- 1 Mies tuli vihaiseksi ja lähti pois.
- 0 Mies tuli iloiseksi ja lähti pois.

62. Meidän Matti on pulassa.

- 1 Meidän Matilla on vaikeuksia.
- 0 Meidän Matti on matkalla.
- 0 Meidän Matti syö paljon pullaa.
- 1 Meidän Matti istuu pulkassa.

63. Hänet erotettiin, koska hän laiminlöi tehtäviään.

- 1 Hän teki työnsä huonosti.
- 0 Hän teki työnsä hyvin.
- 0 Hän ei tehnyt kaikkia tehtäviään.
- 0 Hän teki tehtävänsä huolellisesti.

64. En voi lähteä ostoksille, koska olen aivan auki.

- 0 En voi lähteä ulos, koska olen sairas.
- 1 En voi lähteä kaappoihin, koska minulla ei ole rahaa.
- 0 En voi lähteä kaappoihin, koska minulla ei ole aikaa.
- 0 En voi lähteä ulos, koska minulla on muuta tekemistä.

65. Meidän naapuri on kova puhumaan .

- 0 Naapuri puhuu kovalla äänellä.
- 0 Naapuri ei puhu paljon.
- 0 Naapuri välttelee puhetilanteita.
- 1 Naapuri puhuu paljon.

66. Nahkakenkäni menivät sateessa pilalle.

- 1 Kenkiä ei voi enää käyttää.
- 0 Kenkäni puhdistuivat sateessa.
- 0 Kenkäni kastuivat sateessa.
- 0 Kengät täytyy puhdistaa.

67. Ehkä te satutte vielä joskus tapaamaan.

- 0 Te tuskin tapaatte.
- 0 Te yritätte tavata toisenne joskus.
- 1 On mahdollista, että tapaatte joskus.
- 0 Te ette tapaa enää.

68. Minulla ja äidillä on oikein hyvät välit.

- 1 Minulla ja äidillä on hyvä suhde.
- 0 Äiti tekee minulle hyvää ruokaa.
- 0 Äidillä ja minulla on yhteinen harrastus.
- 0 Äidillä ja minä olemme etäisiä toisillemme.

69. Monessa maassa syntyvyys on alhainen .

- 0 Monessa maassa syntyy paljon lapsia.
- 1 Monessa maassa syntyy vähän lapsia.
- 0 Monessa maassa syntyy paljon työpaikkoja.

70. Minusta talvi tuntuu pitkältä .

Minun mielestäni talvi on pitkä .

Minun mielestäni on hyvä, että talvi on pitkä.

Minä pidän talvesta.

LIITE 2 KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielen oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehukseen.

Taitotaso A1		Suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A1.1	Kielitaidon alkeiden hallinta	* Ymmärtää erittäin rajallisen määrän tavallisimpia sanoja ja fraaseja (tervehdyksiä, nimiä, lukuja, kehoituksia) arkisissa yhteyksissä. * Ei edes ponnistellen ymmärrä kun kaikkein alkeellisinta kieliaineista. * Tarvitsee erittäin paljon apua: toistoa, osoittamista, käännöistä.	* Osaa vastata häntä koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin lyhyin lausein. Vuorovaikutus on puhelukumppanin varassa, ja puhuja turvautuu ehkä äidinkielen tai eleisiin. * Puheessa voi olla paljon pitkiä taukoja, toistoja ja katkoksia. * Ääntäminen voi aiheuttaa suuria ymmärtämisongelmia. * Osaa hyvin suppean perussanaston ja joitakin opeteltuja vakiolomaisuuksia. * Puhuja ei kykene vapaaseen tuotokseen, mutta hänen hallitsemansa harvat kaavamaiset ilmaisut voivat olla melko virheettömiä.	* Tuntee kirjainjärjestelmän, mutta ymmärtää tekstistä vain hyvin vähän. * Tunnistaa vähäisen määrän tuttuja sanoja ja lyhyitä fraaseja ja osaa yhdistää niitä kuviin. * Kyky ymmärtää entudestaan tuntematon sana edes hyvin ennakoitavassa yhteydessä on erittäin rajallinen.	* Osaa viestiä välittömiä tarpeita hyvin lyhyin ilmaisin. * Osaa kirjoittaa kielen kirjaimet ja numerot kirjaimin, merkitä muistiin henkilökohtaiset perustietonsa ja kirjoittaa joitakin tuttuja sanoja ja fraaseja. * Osaa joukon erillisiä sanoja ja sanontoja. * Ei kykene vapaaseen tuotokseen, mutta kirjoittaa oikein muutamia sanoja ja ilmauksia.
A1.2	Kehittyvä alkeiskielitaito	* Ymmärtää rajallisen määrän sanoja, lyhyitä lauseita, kysymyksiä ja kehoituksia, jotka liittyvät henkilökohtaisiin asioihin tai välittömiin tilanteeseen. * Joutuu ponnistelemaan ymmärtääkseen yksinkertaisiakin lausumia ilman selviä tilannevihjeitä. * Tarvitsee paljon apua: puheen hidastamista, toistoa, näyttämistä ja käännöistä.	* Osaa viestiä suppeasti joitakin välittömiä tarpeita ja kysyä ja vastata henkilökohtaisia perustietoja käsittelevissä vuoropuheluissa. Tarvitsee usein puhelukumppanin apua. * Puheessa on taukoja ja muita katkoksia. * Ääntäminen voi aiheuttaa usein ymmärtämisongelmia. * Osaa hyvin suppean perussanaston, joitakin tilannesidonnaisia ilmaisuja ja peruskielopin aineksia. * Alkeellisessakin vapaassa puheessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä.	* Ymmärtää nimiä, kylttejä ja muita hyvin lyhyitä ja yksinkertaisia tekstejä, jotka liittyvät välittömiin tarpeisiin. * Tunnistaa yksinkertaisia tekstistä yksittäisen tiedon, jos voi lukea tarvittaessa uudelleen. * Kyky ymmärtää entudestaan tuntematon sana edes hyvin ennustettavassa yhteydessä on rajallinen.	* Osaa viestiä välittömiä tarpeita lyhyin lausein. * Osaa kirjoittaa muutamia lauseita ja fraaseja itsestään ja lähipiiristään (esim. vastauksia kysymyksiin tai muistilappuja). * Osaa joitakin perussanoja ja sanontoja ja pystyy kirjoittamaan hyvin yksinkertaisia päälauseita. * Ulkoa opetellut fraasit voivat olla oikein kirjoitettuja, mutta alkeellisimmassakin vapaassa tuotoksessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä.

Taitotaso A1		Suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A1.3	Toimiva alkeiskielitaito	* Ymmärtää yksinkertaisia lausumia (henkilökohtaisia kysymyksiä ja jokapäiväisiä ohjeita, pyyntöjä ja kieltoja) rutiinimaisissa keskusteluissa tilanneyhteyden tukemana. * Pystyy seuraamaan yksinkertaisia, välittömiin tilanteisiin tai omaan kokemukseensa liittyviä keskusteluja. * Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja kuulijalle kohdennettua yleiskielistä puhetta.	* Osaa kertoa lyhyesti itsestään ja lähipiiristään. Selviytyy kaikkein yksinkertaisimmista vuoropuheluista ja palvelutilanteista. Tarvitsee joskus puhelukumppanin apua. * Kaikkein tutuimmat jaksot sujuvat, muualla tauot ja katkokset ovat hyvin ilmeisiä. * Ääntäminen voi joskus tuottaa ymmärtämisongelmia. * Osaa rajallisen joukon lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeisintä sanastoa ja perustason lauserakenteita. * Alkeellisessakin puheessa esiintyy paljon peruskielipövirheitä.	* Pystyy lukemaan tuttuja ja joitakin tuntemattomia sanoja. Ymmärtää hyvin lyhyitä viestejä, joissa käsitellään arkielämää ja rutiinitapahtumia tai annetaan yksinkertaisia ohjeita. * Pystyy löytämään tarvitsemansa yksittäisen tiedon lyhyestä tekstistä (postikortit, säätiedotukset). * Lyhyenkin tekstipitkän lukeminen ja ymmärtäminen on hyvin hidasta.	* Selviytyy kirjoittamalla kaikkein tutuimmissa, helposti ennakoitavissa arkisissa tarpeisiin ja kokemuksiin liittyvissä tilanteissa. * Osaa kirjoittaa yksinkertaisia viestejä (yksinkertaisen postikortin, henkilötiedot, yksinkertainen sanelu). * Osaa kaikkein tavallisimpia sanoja ja ilmauksia, jotka liittyvät omaan elämään tai konkreetteihin tarpeisiin. Osaa kirjoittaa muutamia yksilauseisia virkkeitä. * Alkeellisessakin vapaassa tuotoksessa esiintyy monenlaisia virheitä.

Taitotaso A2		Välittömän sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja lyhyt kerronta			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A2.1	Peruskiel-taidon alkuvaihe	* Pystyy ymmärtämään yksinkertaista puhetta tai seuraamaan keskustelua aiheista, jotka ovat hänelle välittömän tärkeitä. * Pystyy ymmärtämään lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien keskustelujen ja viestien (ohjeet, kuulutukset) ydinsisällön sekä havaitsemaan aihepiirin vaihdokset tv- uutisissa. * Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää normaalilla nopeudella ja selkeästi puhuttua yleiskielistä puhetta, joka usein täytyy lisäksi toistaa.	* Osaa kuvata lähipiiriään muutamain lyhyin lausein. Selviytyy yksinkertaisista sosiaalisista kohtaamisista ja tavallisimmista palvelutilanteista. Osaa aloittaa ja lopettaa lyhyen vuoropuhelun, mutta kykenee harvoin ylläpitämään pitempää keskustelua. * Tuottaa sujuvasti joitakin tuttuja jaksoja, mutta puheessa on paljon hyvin ilmeisiä taukoja ja vääriä aloituksia. * Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on hyvin ilmeistä ja ääntämisvirheistä voi koitua satunnaisia ymmärtämisongelmia. * Osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita (kuten menneen ajan muotoja ja konjunktiota). * Hallitsee kaikkein yksinkertaisimman kieliopin alkeellisessa vapaassa puheessa, mutta virheitä esiintyy yhä paljon perusrakenteissakin.	* Ymmärtää yksinkertaisia ja kaikkein tavanomaisinta sanastoa sisältäviä tekstejä (yksityiskirjeitä, pikku-uutisia, arkisimpia käyttöohjeita). * Ymmärtää tekstin pääajatuksen ja joitakin yksityiskohtia parin kappaleen pituisesta tekstistä. Osaa paikantaa ja verrata yksittäisiä tietoja ja pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn kontekstin avulla. * Lyhyenkin tekstipätkän lukeminen ja ymmärtäminen on hidasta.	* Selviytyy kirjoittamalla kaikkein rutiinimaisimmista arkitilanteista. * Osaa kirjoittaa lyhyitä, yksinkertaisia viestejä (henkilökohtaiset kirjeet, lappuset), jotka liittyvät arkisiin tarpeisiin sekä yksinkertaisia, luettelomaisia kuvauksia hyvin tutuista aiheista (todellisista tai kuvitteellisista henkilöistä, tapahtumista, omista ja perheen suunnitelmista). * Osaa käyttää perustarpeisiin liittyvää konkreettista sanastoa ja perusajamuotoja sekä yksinkertaisin sidossanoin (ja, mutta) liitettyä rinnasteisia lauseita. * Kirjoittaa kaikkein yksinkertaisimmat sanat ja rakenteet melko oikein, mutta tekee toistuvasti virheitä perusasioissa (aikamuodot, taivutus) ja tuottaa paljon kömpelöitä ilmaisuja vapaassa tuotoksessa.

Taitotaso A2		Välittömän sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja lyhyt kerronta			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A2.2	Kehittyvä peruskiel-taito	* Ymmärtää tarpeeksi kyetäkseen tyydyttämään konkreetit tarpeensa. Pystyy seuraamaan hyvin suunnitellusti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia. * Pystyy yleensä tunnistamaan ympärillään käytävän keskustelun aiheen. Ymmärtää tavallista sanastoa ja hyvin rajallisen joukon idiomeja tuttuja aiheita tai yleistietoa käsittelevässä tilannesidonnaisessa puheessa. * Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää yleispuhekieltä, joka äännetään hitaasti ja selvästi. Toistoa tarvitaan melko usein.	* Osaa esittää pienen, luettelomaisen kuvauksen lähipiiristään ja sen jokapäiväisistä puolista. Pystyy osallistumaan rutiinimaisiin keskusteluihin omista tai itselleen tärkeistä asioista. Voi tarvitta apua keskustelussa ja vältellä joitakin aihepiirejä. * Puhe on välillä sujuvaa, mutta erilaiset katkokset ovat hyvin ilmeisiä. * Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on ilmeistä ja ääntämisvirheitä esiintyy. * Osaa kohtalaisen hyvin tavallisen, jokapäiväisen sanaston ja jonkin verran idioomaattisia ilmaisuja. Osaa useita yksinkertaisia ja myös joitakin vaativampia rakenteita. * Laajemmassa vapaassa puheessa esiintyy paljon virheitä perusasioissa (esim. verbien aikamuodoissa) ja ne voivat joskus häiritä ymmärrettävyyttä.	* Ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia muutaman kappaleen pituisista viesteistä jonkin verran vaativissa arkisissa yhteyksissä (mainokset, kirjeet, ruokalistat, aikataulut) sekä faktatekstejä (käyttöohjeet, pikku-uutiset). * Pystyy hankkimaan helposti ennakoitavaa uutta tietoa tutuista aiheista selkeästi jäsenellystä muutaman kappaleen pituisesta tekstistä. Osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä niiden kieliasusta ja kontekstista. * Tarvitsee usein uudelleen lukemista ja apuvälineitä tekstikappaleen ymmärtämiseksi.	* Selviytyy kirjoittamalla tavanomaisissa arkitilanteissa. * Osaa kirjoittaa hyvin lyhyen, yksinkertaisen kuvauksen tapahtumista, menneistä toimista ja henkilökohtaisista kokemuksista tai elinympäristönsä arkipäiväisistä puolista (lyhyet kirjeet, muistilaput, hakemukset, puhelinviestit). * Osaa arkisen perussanaston, rakenteet ja tavallisimmat sidoskeinot. * Kirjoittaa yksinkertaiset sanat ja rakenteet oikein, mutta tekee virheitä harvinaisemmissa rakenteissa ja muodoissa ja tuottaa kömpelöitä ilmaisuja.

Taitotaso B1		Selviytyminen arkielämässä			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B1.1	Toimiva peruskielitaito	*Ymmärtää pääajatuksat ja keskeisiä yksityiskohtia puheesta, joka käsittelee koulussa, työssä tai vapaa-aikana säännöllisesti toistuvia teemoja mukaan lukien lyhyt kerronta. Tavoittaa radiouutisten, elokuvien, tv-ohjelmien ja selkeiden puhelinviestien pääkohdat. * Pystyy seuraamaan yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta. Ymmärtää tavallista sanastoa ja rajallisen joukon idiomeja. * Pitemmän viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja selkeämpää yleiskielistä puhetta. Toistoa tarvitaan silloin tällöin.	*Osaa kertoa tutuista asioista myös joitakin yksityiskohtia. Selviytyy kielialueella tavallisimmista arkitilanteista ja epävirallisista keskusteluista. Osaa viestiä itselleen tärkeistä asioista myös hieman vaativammassa tilanteissa. Pitkäkestoinen esitys tai käsitteelliset aiheet tuottavat ilmeisiä vaikeuksia. *Pitää yllä ymmärrettävää puhetta, vaikka pitemmissä puhejaksoissa esiintyy taukoja ja epäröintiä. *Ääntäminen on selvästi ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on joskus ilmeistä ja ääntämisvirheitä esiintyy jonkin verran. *Osaa käyttää melko laajaa jokapäiväistä sanastoa ja joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Käyttää useita erilaisia rakenteita. * Laajemmassa vapaassa puheesta kieliooppivirheet ovat tavallisia (esim. artikkeleita ja päätteitä puuttuu), mutta ne häiritsevät harvoin ymmärrettävyyttä.	*Pystyy lukemaan monenlaisia, muutaman sivun pituisia tekstejä (taulukot, kalenterit, kurssiohjelmat, keittokirjat) tutuista aiheista ja seuraamaan tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta. * Pystyy seuraamaan tuttua aihetta käsittelevän parisivuisen tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia. * Arki kokemuksesta poikkeavien aiheiden ja tekstin yksityiskohtien ymmärtäminen voi olla puutteellista.	* Pystyy kirjoittamaan ymmärrettävän, jonkin verran yksityiskohtaistakin arkitietoa välittävän tekstin tutuista, itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitelluista aiheista. *Osaa kirjoittaa selväpiirteisen sidosteisen tekstin liittämällä erilliset ilmaukset peräkkäin jaksoiksi (kirjeet, kuvaukset, tarinat, puhelinviestit). Pystyy välittämään tehokkaasti tuttua tietoa tavallisimmassa kirjallisen viestinnän muodoissa. *Osaa useimpien tutuissa tilanteissa tarvittavien tekstien laadintaan riittävän sanaston ja rakenteet, vaikka teksteissä esiintyy interferenssiä ja ilmeisiä kiertoilmaisuja. * Rutiinomainen kieliaines ja perusrakenteet ovat jo suhteellisen virheettömiä, mutta jotkut vaativimmat rakenteet ja sanaliitot tuottavat ongelmia.

Taitotaso B1		Selviytyminen arkielämässä			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B1.2	Sujuva peruskielitaito	* Ymmärtää selväpiirteistä asiantietoa, joka liittyy tuttuihin ja melko yleisiin aiheisiin jonkin verran vaativissa yhteyksissä (epäsuora tiedustelu, työkeskustelut, ennakoitavissa olevat puhelinviestit). * Ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta ja epämuodollisesta keskustelusta. * Ymmärtäminen edellyttää yleiskielistä tai melko tuttua aksenttia sekä satunnaisia toistoja ja uudelleenmuotoiluja. Nopea syntyperäisten välinen keskustelu ja vieraiden aiheiden tuntemattomat yksityiskohdat tuottavat vaikeuksia.	*Osaa kertoa tavallisista, konkreettista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen ja selostaa myös muita aiheita, kuten elokuvia, kirjoja tai musiikkia. Osaa viestiä varmasti useimmissa tavallisissa tilanteissa. Kielellinen ilmaisu ei ehkä ole kovin tarkkaa. *Osaa ilmaista itseään suhteellisen vaivattomasti. Vaikka taukoja ja katkoksia esiintyy, puhe jatkuu ja viesti välittyy. *Ääntäminen on hyvin ymmärrettävää, vaikka intonaatio ja painotus eivät ole aivan kohdekielen mukaisia. *Osaa käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja. Käyttää myös monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. * Kieliooppivirheitä esiintyy jonkin verran, mutta ne häiritsevät harvoin laajempaan viestintään.	* Pystyy lukemaan muutaman kappaleen pituisia tekstejä monenlaisista aiheista (lehtiartikkelit, esitteet, käyttöohjeet, yksinkertainen kaunokirjallisuus) ja selvittää myös jonkin verran päättelyä vaativista teksteistä käytännönläheisissä ja itselleen tärkeissä tilanteissa. * Pystyy etsimään ja yhdistelemään tietoja useammasta muutaman sivun pituisesta tekstistä suorittaakseen jonkin tehtävän. * Pitkien tekstien jotkin yksityiskohdat ja sävyt saattavat jäädä epäselviksi.	*Osaa kirjoittaa henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä, kertoo niissä uutisia ja ilmaista ajatuksiaan tutuista abstrakteista ja kulttuurilaisista, kuten musiikista tai elokuvista. * Osaa kirjoittaa muutaman kappaleen pituisen jäsentyneen tekstin (muistutpanoja, lyhyitä yhteenvedoja ja selostuksia selväpiirteisen keskustelun tai esityksen pohjalta). Osaa esittää jonkin verran tukitietoa pääajatuksille ja ottaa lukijan huomioon. * Hallitsee melko monenlaiseen kirjoittamiseen tarvittavaa sanastoa ja lauserakenteita. Osaa ilmaista rinnasteisuutta ja alisteisuutta. *Pystyy kirjoittamaan ymmärrettävää ja kohtuullisen virheetöntä kieltä, vaikka virheitä esiintyy vaativissa rakenteissa, tekstin jäsentelyssä ja tyyllissä ja vaikka äidinkielen tai jonkin muun kielen vaikutus on ilmeinen.

Taitotaso B2 Selviytyminen säännöllisessä kanssakäymisessä syntyperäisten kanssa					
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B2.1	Itsenäisen kielitaidon perustaso	* Ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksisen puheen pääajatuksat, kun se käsittelee konkreetteja tai abstrakteja aiheita. Pystyy seuraamaan yleisesti kiinnostavaa yksityiskohtaista kerrontaa (nutuset, haastattelut, elokuvat, luennot). * Ymmärtää puheen pääkohdat, puhujan tarkoituksen, asenteita, muodollisuusastetta ja tyyliä. Pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia, jos puheen kulku on selvästi merkitty erilaisin jäsentimin (sidesanat, rytmitys). Pystyy tiivistämään tai ilmaisemaan kuulemastaan avainkohdat ja tärkeät yksityiskohdat. * Ymmärtää suuren osan ympärillään käytävästä keskustelusta, mutta voi kokea vaikeaksi ymmärtää useamman syntyperäisen välistä keskustelua, jos nämä eivät mitenkään helpota sanottavaansa.	* Osaa esittää selkeitä, täsmällisiä kuvauksia monista kokemuksiinsa liittyvistä asioista, kertoa tuntemuksista sekä tuoda esiin tapahtumien ja kokemusten henkilökohtaisen merkityksen. Pystyy osallistumaan aktiivisesti useimpiin käytännöllisiin ja sosiaalisiin tilanteisiin sekä melko muodollisiin keskusteluihin. Pystyy säännölliseen vuorovaikutukseen syntyperäisten kanssa vaikuttamatta tahattomasti huvittavalta tai ärsyttävältä. Kielellinen ilmaisu ei aina ole täysin tyylikästä. * Pystyy tuottamaan puhejaksoja melko tasaiseen tahtiin, ja puheessa on vain harvoin pitempiä taukoja. * Ääntäminen ja intonaatio ovat selkeitä ja luontevia. * Osaa käyttää monipuolisesti kielen rakenteita ja laajahkoa sanastoa mukaan lukien idiomattinen ja käsitteellinen sanasto. Osittaa kasvavaa taitoa reagoida sopivasti tilanteen asettamiin muotovaatimuksiin. * Kieliopin hallinta on melko hyvää, eivätkä satunnaiset virheet yleensä häiritsevät ymmärrettävyyttä.	* Pystyy lukemaan itsenäisesti muutaman sivun pituisia tekstejä (lehtiartikkeleita, novelleja, viihde- ja tietokirjallisuutta, raportteja ja yksityiskohtaisia ohjeita) oman alan tai yleisistä aiheista. Tekstit voivat käsitellä abstrakteja, käsitteellisiä tai ammatillisia aiheita, ja niissä on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä. * Pystyy tunnistamaan kirjoittajan ja tekstin tarkoituksen, paikantamaan useita eri yksityiskohtia pitkistä teksteistä. Pystyy nopeasti tunnistamaan tekstin sisällön ja uusien tietojen käyttöarvon päättämään, kannattaako tekstiin tutustua tarkemmin. * Vaikeuksia tuottavat vain pitkien tekstien idiomit ja kulttuuriviittaukset.	* Osaa kirjoittaa selkeitä ja yksityiskohtaisia tekstejä monista itseään kiinnostavista aihepiireistä, tutuista abstrakteista aiheista, rutiiniluonteisista asiaviesteistä sekä muodollisempia sosiaalisia viestejä (arvostelut, liikekirjeet, ohjeet, hakemukset, yhteenvedot). * Osaa kirjoittaessaan ilmaista tietoja ja näkemyksiä tehokkaasti ja kommentoida muiden näkemyksiä. Osaa yhdistellä tai tiivistää eri lähteistä poimittuja tietoja omaan tekstiin. * Osaa laajan sanaston ja vaativia lauserakenteita sekä kielelliset keinot selkeän, sidositeisen tekstin laatimiseksi. Sävy ja tyylin joustavuus on rajallinen, ja pitkässä esityksessä voi ilmetä hyppäyksiä asiasta toiseen. * Hallitsee melko hyvin oikeinkirjoituksen, kieliopin ja välimerkkien käytön, eivätkä virheet johda väärinkäsityksiin. Tuotoksessa saattaa näkyä äidinkielen vaikutus. Vaativat rakenteet sekä ilmaisen ja tyylin joustavuus tuottavat ongelmia.

Taitotaso B2 Selviytyminen säännöllisessä kanssakäymisessä syntyperäisten kanssa					
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B2.2	Toimiva itsenäinen kielitaito	* Ymmärtää elävää tai tallennettua, selkeästi jäsentynyttä yleiskielistä puhetta kaikissa sosiaalisen elämän, koulutuksen ja työelämän tilanteissa (myös muodollinen keskustelu ja syntyperäisten välinen vilkas keskustelu). * Pystyy yhdistämään vaativia tehtäviä varten kompleksista ja yksityiskohtaista tietoa kuulemistaan laajoista keskusteluista tai esityksistä. Osaa päätellä ääneen lausumattomia asenteita ja sosiokulttuurisia viitteitä sekä arvioida kriittisesti kuulemaansa. * Ymmärtää vieraita puhujia ja kielimuotoja. Huomattava taustamelu, kielellinen huumori ja harvinaisimmat idiomit ja kulttuuriviittaukset saattavat yhä tuottaa vaikeuksia.	* Osaa pitää valmistellun esityksen monenlaisista yleisistäkin aiheista. Pystyy tehokkaaseen sosiaaliseen vuorovaikutukseen syntyperäisten kanssa. Osaa keskustella ja neuvotella monista asioista, esittää ja kommentoida vaativia ajatuskuluja ja kyteä sanottavansa toisten puheenvuoroihin. Osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti tilanteen vaatimalla tavalla. Esitys voi olla kaavamaisista, ja puhuja turvautuu toisinaan kiertoilmauksiin. * Osaa viestiä spontaanisti, usein hyvinkin sujuvasti ja vaivattomasti satunnaisista epäroinneista huolimatta. * Ääntäminen ja intonaatio ovat hyvin selkeitä ja luontevia. * Hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista konkreetteja ja käsitteellisiä, tuttuja ja tuntemattomia aiheita varmasti, selkeästi ja tilanteen vaatimalla muodollisuusastetta noudattaen. Kielelliset syyt rajoittavat ilmaisua erittäin harvoin. * Kieliopin hallinta on hyvää. Usein puhuja korjaa virheensä itse, eivätkä virheet häiritsevät ymmärrettävyyttä.	* Pystyy lukemaan itsenäisesti usean sivun pituisia, eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä (päivälehtiä, novelleja, kaunokirjallisuutta). Jotkin näistä voivat olla vain osittain tuttuja tai tuntemattomia, mutta henkilön itsensä kannalta merkityksellisiä. * Pystyy tunnistamaan kirjoittajan asennoitumisen ja tekstin tarkoituksen. Pystyy paikantamaan ja yhdistämään useita käsitteellisiä tietoja monimutkaisista teksteistä. Ymmärtää riittävästi tiivistääkseen pääkohdat tai ilmaistakseen ne toisin sanoin. * Vaikeuksia tuottavat vain pitkien tekstien harvinaisimmat idiomit ja kulttuuriviittaukset.	* Osaa kirjoittaa selkeitä, yksityiskohtaisia, muodollisia ja epämuodollisia tekstejä monimutkaisista todellisista tai kuvitelluista tapahtumista ja kokemuksista enimmäkseen tutuille ja toisinaan tuntemattomille lukijoille. Osaa kirjoittaa esseen, muodollisen tai epämuodollisen selostuksen, muistiinpanoja jatkotehtäviä varten ja yhteenvedoja. * Osaa kirjoittaa selkeän ja jäsentyneen tekstin, ilmaista tekstin tarkoituksen. Pystyy systemaattisesti, analysoida, pohtia ja tiivistää tietoa ja ajatuksia. * Kielellinen ilmaisuväri ei rajoita havaittavasti kirjoittamista. * Hallitsee hyvin kieliopin, sanaston ja tekstin jäsennyksen. Virheitä voi esiintyä harvinaisissa rakenteissa ja idiomattisissa ilmauksissa sekä tyylikeikoissa.

Taitotasot C1-C2		Selviytyminen monissa vaativissa kielenkäyttötilanteissa			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
C1.1	Taitavan kielitaidon perustaso	*Ymmärtää suhteellisen vaivattomasti pitempään puhetta tai esitystä (elokuvia, luentoja, keskusteluja, väitteitä) erilaisista tutuista ja yleisistä aiheista myös silloin, kun puhe ei ole selkeästi jäsenneltyä ja sisältää idiomaattisia ilmauksia ja rekisterinvaihdoksia. *Ymmärtää hyvin erilaisia äänitemateriaaleja yksityiskohtaisesti ja puhujien välisiä suhteita ja tarkoituksia tunnistuen. *Vieras aksentti tai hyvin murteellinen puheli tuottavat vaikeuksia.	*Osaa pitää pitkähkön, valmistellun muodollisenkin esityksen. Pystyy ottamaan aktiivisesti osaa monimutkaisiin käsitteellisiin ja yksityiskohtia sisältäviin tilanteisiin ja johtaa rutiiniluonteisia kokouksia ja pienryhmiä. Osaa käyttää kieltä monenlaiseseen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Tyylilajien ja kielimuotojen vaihtelu tuottaa vaikeuksia. *Osaa viestiä sujuvasti, spontaanisti ja lähes vaivattomasti. *Osaa vaihdella intonaatiota ja sijoittaa lausepainot oikein ilmaistakseen kaikkein hienoimpiakin merkitysvaihteita. *Sanasto ja rakenteisto ovat hyvin laajat ja rajoittavat ilmaisua erittäin harvoin. Osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti tilanteen vaatimalla tavalla. *Kielipiin hallinta on hyvää. Satunnaiset virheet eivät hankaloita ymmärtämistä, ja puhuja osaa korjata ne itse.	*Ymmärtää yksityiskohtaisesti pitkähköjä, kompleksisia tekstejä eri aloilta. *Pystyy vaihtelevaan lukutapaansa tarpeen mukaan. Osaa lukea kriittisesti ja tyylillisiä vivahteita arvioiden sekä tunnistaa kirjoittajan asennoitumisen ja tekstin piilomerkityksiä. Pystyy paikantamaan ja yhdistämään useita käsitteellisiä tietoja monimutkaisista teksteistä, tiivistämään ne ja tekemään niistä vaativia johtopäätöksiä. *Vaativimmat yksityiskohdat ja idiomaattiset tekstikohdat saattavat vaatia useamman lukukerran tai apuvälineiden käyttöä.	*Pystyy kirjoittamaan selkeitä, hyvin jäsentyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista, ilmaisemaan itseään täsmällisesti ja ottamaan huomioon vastaanottajan. Osaa kirjoittaa todellisista ja kuvitteellisista aiheista varmalla, persoonallisella tyylillä käyttäen kieltä joustavasti ja monitasoisesti. Pystyy kirjoittamaan selkeitä ja laajoja selostuksia vaativistakin aiheista. *Osoittaa, että hallitsee monia keinoja tekstin jäsentämiseksi ja sidosteisuuden edistämiseksi. *Kielellinen ilmaisuväri on hyvin laaja. Hallitsee hyvin idiomaattiset ilmaukset ja tavalliset sanonnat. *Hallitsee erittäin hyvin kieliopin, sanaston ja tekstin jäsenyyksen. Virheitä voi esiintyä satunnaisesti idiomaattisissa ilmauksissa sekä tyylisekoissa.